

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИИ

2014 сыл
Кулун тутар
15 күнэ
Субуота
№ 37-38 (10994)

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улуунун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

Санааны — аһаҕастык!

СИРЭЙ КӨРСҮҮҮ

Бий саҕатыгар улуус баһылыга А.П. Атласов Намнааҕы баһаарынай чаас коллективин кытта көрсүһөн улууска туох үлэ-хамнас барарыгар, VI спортивной оонньуулары көрсө бэлэмнэни үлэлэр туһунан, саҕа баһаарынай депо үлэҕэ кириитигэр, о.д.а. боппуруостар тула аһаҕас кэпсэтии таһыста.

Үлэһиттэр депо тутуллуугар туох көмө баар буолуоҕай, Оонньууларга координационнай сэбиэт састааба хайдаҕый, хорчуопкалар үлэлэрэ, дьону аһаҕасты, олохтоохун хайдах тэриллээбэй, о.д.а. ыйытыларыгар Александр Павлович сиһили хоруйдаата. Манна дафатан эттэххэ Оонньуулары өйүүр фондаҕа биер дуу, биес дуу күннээх хамнаһы биэриигэ өйдөмөт түгэннэр баалларыгар улуус баһылыга, урут суруйбут курдук, бу хас биердii үлэһит баҕа өттүнэн кыттыахтааҕар, ханнык да күһэйи суох буолуохтааҕар, ол онугар коллективтары, нэһилиэнньэни кытта өйдөтүү, сөпкө быһаары үлэтэ ытыллыахтааҕар тохтоото.

Баһаарынай чаас коллективаны сөпкө ылын салгы ыйытылар кирибэтилер, ол онугар элбэх оҕолоох дьыэ кэргэннэ туох көмө оҕоһуллуоҕай, Үөдэй скважинатын ким хайдах онгорторуоҕай, «Юбилейнай» маҕаһын таһыгар деткомбинат дьылҕата хайдах буолуоҕай, улууска 3 депо республика көрүүтүгэр-истиитигэр барыахтааҕа ханна тийибитигэр ыйытыларга баһылык чопчу уонна дьыккэ эппиэттэри биэрэ. Хатырыктан В.Н. Дьяконов билигин депо 4 кварталлаах дьыбэ баарын, 2017 сылга хос үбүлээһин бэрээдэгинэн саҕа типовой дьыэ тутар наадатын эттэ уонна Хатырык баһаарынай чааһа элбэх нэһилиэти көрөрүн-истэрин быһыытын материалнай базатын бөвөргөтөр наадатын туруоруста.

Бэйэ информ.

Чөл олох — олохпут түһэ

ЫРААСТАННЫ САБАЛАННА

Быйыл кыһын биһиэхэ уопсай дьыэлэр тастарыгар күһүн уһаан, тоҕоруу буолбакка бөхпүтүн сиргэ сорофун ыһа, сорофун син чөмөхтүү собуус ыспыһыт көрүөххэ сүөргү этэ.

Тоҕоруу буолаатын кытта саҕа тэриллиттэри «МАУ по развитию территории» (сал. Баишев Р.С.) көйөн сыбаалкаҕа тийэтэрибит уонна кураанах бөҕү 1,5-2 м иэһнээх тимир сетка тардан, онно кутар буолуоппут абыраата. Үрдүк буолан тыал ыспат, ыттар хам-түм кыанар өттүлэрэ хатаастан киирдэхтэринэ да уулуссаҕа ыспаттар, сетка иһигэр эрэ буккуллаллар.

Оттон инчэбэй бөҕү балбааһынан улахан гына оҕоһуллубут дьааһыктарга кутар буолуоппут — эмийэ туһалааҕа. Бу күннэргэ хайыы-үйэ ол балбаахтар сыбаалкаҕа тийлэн эрэллэр. Ол эрэн, сотору ириэри буоллаһына, төһө ыраастык туттан олооробут хас биердii олохтоохтон тутулуктанара чуолкай.

Е. НЕУСТРОЕВА, I Хомустаах

Нам улууһа — спорт түһүлгэтэ

Олунньу ыйга Дьокуускай куоракка VI-с спортивной оонньууларга зачет толоруутугар 1997-1998 сыллаах төрүөх оҕолорго баскетболга күрэхтэни буолла. Күрэхтэнигэр барыта 12 хамаанда, 144 спортсмен кытынна. Оонньооччулары түөрт

***

Олунньу 14-16 күннэригэр Үөһээ Бүлүү Хоро бөһүөлөгэр Аҕа дойду сэриитин кыттылааҕа, СР үтүмүн кыайыылааҕа В.И. Степанов — Буучугурас кэриэһигэр хапсаҕайга республика

КЫАЙЫЫ ӨРӨГӨЙӨ

бөлөххө арааран оонньотулар. Нам хамаандата бэйэтин группатыгар бастаан полуфиналга тахсан Дьокуускай куорат хамаандатын кытта оонньоон, ахсаан 49:27 буолан Дьокуускай туһатыгар буолла. Онтон финалга 3-с миэстэни былдьаһыыга Нам Уус-Алданы кытта оонньоутугар ахсаан 23:11 буолан Нам хамаандата кыайда. Уопсай түмүккэ Дьокуускай куорат хамаандата — 1 миэстэ, ХИФУ — 2 м., Нам — 3 м. буоллулар.

***

Аҕа дойду сэриитин кыттылаахтара, быраатты Охлопковтар бириистэригэр республикатааҕы буулдунан ытыы күрүбэ буолла. Барыта 28 хамаанда, 215 кыраҕы харахтаах ытааччылар муһуннулар. Бу күрэхтэнигэр Горнай улууһа бастаата, онтон биһиги улууспут 5-с миэстэ буолла. Ол курдук, 1999 сыллаах төрүөх оҕолорго Лугинов Игорь «Упражнение Белка-ПС» түргэн ытыыга 1 миэстэни ылла уонна эр дьонго «Упражнение ВП-4» бытаан ытыыга 10 миэстэ буолан спорт маастарыгар кандидат нурматын толордо.

***

Олунньу 8-9 күннэригэр хапсаҕайга СР спорт маастара, СР тустууга үтүөлээх тренерэ, СР үс төгүллээх чемпионы Н.М. Давыдов кэриэһигэр, ырыаҕа ылламмыт, хоһоонго хохуллубут сардааналаах кытыллардаах Аммаҕа хапсаҕайга республикатааҕы түһүлгэ буолан ааста. Бу түһүлгэҕэ илин эгэрдэр ааттаахтара бары кэриэтэ тобуоруспуттар. Сүрүн хапсыһыылар кэнниттэн хапсаҕайга „Аан Дархан“ ааты ылаары көбүөргэ уонтан тахса бөвөс киристэ. Бириһэ сылгы сылынан сибээстээн убаһа туруоруллубут. Хапсаҕай халбархай албаһынан күөрө-лангы барабыстылар. Дьэ, ол гынан, бэрди бэрт баһыан финалга Амма бөвөһүн Степан Гаврильевы кытта хапсаҕайга спорт маастара, республика чемпионы, Энгсиэли хочогун бухатыра Александр Румин күөн көрүстүлэр уонна кыайыы өрөгөйүн „Аан Дархан“ ааты биһиги бөвөспүт ылан Аммалар убаһаларын Өлүөнэ өрүс арҕаа энэригэр илдьэ кэллэ.

***

Олунньу 22-23 күннэригэр Ленскэй нэһилиэккэ оҕо спортивной оскуолатыгар Нам улуунун дуобакка комплекснай спартакиада буолан ааста. Барыта 11 хамаанда, 55 дуобатчыт кытынна. Күрэхтэни түмүгүнэн элбэх ахсааннаах нэһиликтэргэ 1 м. — Хомустаах, 2 м. — Ленскэй, 3 м. — Хатын Арыы нэһиликтэрин хамаандалара ыллылар. Орто ахсааннаах нэһиликтэргэ 1 м. — Партизан, 2 м. — Модут, 3 м. — 2-с №-дээх профилией хамаандалара таһыстылар.

VI спортивной оонньуулары көрсө

УОПСАЙ СОРУКТАН — ЧОПЧУ ДЬЫАЛАҔА

Ааспыт ыйга улуус киинин уонна нэһиликтэрин территорияларын тупсарыыга рабочей комиссия муннааҕар VI спортивной оонньуулары көрсө благоустройство өттүнэн ытыллар үлэлэр хаамыылара ырытылынна. Муннаах түмүгэр манньк быһаарыы ытылынна:

Капитальной тутуу уонна архитектура управлениета Намнааҕы педколледж онорор баннердарын, растяжкаларын уонна флажоктарын эскизтэрин ситэттэригэр, сибэкки олодор конструкциялар эскизтэрин

бэлэмниригэр, М.К. Аммосов аатынан болуоссат реконструкциятын бырайыагын уонна сметаны ситэрэригэр, Дьокуускай-Хатырык трассанан автобуснай тохтобулар эскизтэрин онороругар соруудахтанына.

Хамадатта (баһ. И.Н. Максимова), Хатын Арыы (баһ. Ю.И. Слепцов), Ленскэй (баһ. А.Г. Новгородов) нэһиликтэр дьаһалталааҕа благоустройство үлэ былаанын уонна уопсай кэмэйин чопчулуулларыгар, мас олордутугар көрүгүнэрин уонна ахсааннарын туһунан информация түһэрэллэригэр сорок турда.

***

Олунньу 22-23 күннэригэр Дьокуускай куоракка «Юность» стадионна СР үтүөлээх тренерэ Абрамова М.Н. бириһигэр 2001, 2000, 1999, 1997, 1996 сыллаах төрүөх уолаттарга ыстаҕаҕа республикатааҕы күрэхтэни буолла. Күрэхтэнигэр барыта 250 кыттааччы баар. Нам улуу-

лика түһүлгэтэ буолла. Үөһээ Бүлүү хапсаҕай дойдуга буолар. Республика ааттаах-суоллаах хапсаҕайдытара мантан буһан-хатан тахсыбыттар. Бу кэлинги сылларга хапсаҕай атын да улуустарга сүрдээһин сайынна, элбэх тустуук дьарыктанар. Ол курдук, «Ханалас хапсаҕайын» ылан көрдөххө сылын аайы 300-тэн тахса кыттааччы баар буолар.

Бу күрэхтэнигэр биһиги улууспуттан 55 кг Дьяконов Мирон — 2 м., 62 кг Кириллин Айсен — 2 м., 80 кг Софронеев Игорь — 2 м., 90 кг Семенов Вадим — 1 м. уонна ветераннарга 80 кг Винокуров Егор — 2 м. буолан дойдуларыгар кыайыы өрөгөйүн аҕаллылар.

***

хуттан Кейметинов Н.А. дьарыктыгар Хатырык оскуолатын үөрэнээччилэрэ 2000 сыллаах төрүөх уолаттар Васильев Семен кылыыга — 3 миэстэ уонна Гоголев Алекс куобахха — 3 м. буоллулар.

Бу күн Уус-Алдан Борофунугар хапсаҕайга И. Халдеев бириһигэр республикатааҕы турнир ытытылынна. Бу күрэхтэнигэр биһиги улууспуттан оҕолорго 70 киилэттэн үөһэ ыйааһынна Ион Болтунов 1 миэстэни ылла. Улахан дьонго Дьяконов Мирон 55 киилэбэ — 2 м. уонна Софронеев Игорь 80 кг — 1 м. буоллулар.

И.А. УВАРОВСКАЯ — КҮРҮҮЛГЭН, Нам

Бэйэ информ.

КЫАЙЫЫГА ДЬУЛУУР

Олунньу 19-23 күннэригэр Дьокуускай куорат Спорт дыбарыаһыгар мини-футболга VI-с спортивной оонньууларга сүүмэрдиир республикатааҕы чемпионат буолан ааста. Барыта 26 улуус хамаандата кэлан кытынна. Балаһыанна быһыытын 8 бөлөххө арааран үс күн устата сүүмэрдиир оонньуулар буоллулар. Биһиги улууспут Чурапчыны 6:0, Үөһээ Бүлүүнү 8:3, Аллараа Халыманы 18:0 ахсаанынан кыайталаан бөлөбөр 1 миэстэни ылла.

Иккис түһүмэххэ Абый улуунун хамаандатын кытары оонньоон 3:1 кыайан четвертьфиналга тахсан сайынҕы оонньоуга кыттары ситистилэр. Четвертьфиналга Ленскэй куорат хамаандатын утары оонньоуга 3:0 ахсаанынан хотторон иһэн ахсааны 3:3-кэ тэҥнээн баран сүрүн бириэмэ бүтэн, пенальти тэбиитигэр 6:5 кыайан полуфиналга таһыстылар.

Урут биһиги футболларбыт республика чемпионатыгар 1994 сыллаахха 5-с миэстэ буолары ситиспиттэрэ. Полуфиналга Нерюнгри хамаандатын утары киирсигэ эмиэ 2:0 ахсаанынан хотторон иһэн, уолаттарбыт өссө төгүл кыайыыга дьулуурдарын көрдөрөн 2:2-гэ тэҥнээн баран пенальти тэбиитигэр 1:3 ахсаанынан хоттордубут.

Үһүс күннэ 3-с миэстэни былдьаһыыга Мирный куорат хамаандатын кытта киирсигэ 3:1 ахсаанынан хоттордубут. Онон 20 сыл буолан баран 4-с бочуоттаах миэстэбэ таһыстыбыт. Аны кулун тутар 24-30 күннэригэр оҕолорго республика чемпионата буолар. Оҕолорбутугар ситиһиилэри баарыабын.

Мини-футбол федерацията

Бүтүүммүт дьыалата

КЫЛААПЫТЫН КИЛЛЭРИЭХХЭ

Саха Республикатын норуоттарын VI Спортивной оонньууларын тэрийиитин өйүүр Фонда расчётнай счёта арылына.

Ааспыт нэдиэлэбэ Фонда Правлениетын муннааҕар бюджетнай тэрилтэлэр (култуура, доруобуйа харыстабыла, үөрэбири учреждениелара), итинэн муниципальной тэрилтиилэр муспут харчыларыттан 20% бэйэлэрин бас билиилэригэр хаалыаҕа. Фондаҕа харчы баҕа өттүнэн бэриллэр.

Фонда үлэтэ-хамнаһа көтөөхтүк барарыгар, информация үлэ күүскэ ытыллыларыгар дьон-сэргэ, общественность төһүү күүс буолуоҕа, онон салалта эрэ өттүтүн буолбакка, баар бары общественной тэрилтэлэри, ассоциациялары, сэбиэттэри, түөлбэлэри биһиги тэрээһиннэрбитигэр көтөөхтүк кыттаргытыгар ыһырабыт.

Фонда салалтата

Получатель: Некоммерческая организация «Фонд поддержки проведения VI спортивных игр народов РС (Я) в Намском улусе»

ИНН 1417999570
КПП 141701001
Банк получателя Якутский РФ ОАО «Россельхозбанк» г. Якутск
БИК 049805771
к/с 3010181060000000771
р/с 40703810060020000073

Бэйэ информ.

XX үйэбэ көнүл тустуу самай чабылхай тустууктарыттан биридэстэрэ, олимпийскай чемпион, аан дойду уонна Европа чемпион, көнүл тустууга ССРС алта төгүллээх чемпиона, Российской Федерация үтүөлээх тренерэ, төрдүс ыгырыылаах Ил Түмэн депутаты, Государственной Дума бэрэстэбитэ Роман Михайлович Дмитриев кулун тутар 7 күнүгэр 65 сааһын туолуох этэ. Аатырбыт спортсмен кэриэтингэр бу күннэргэ Дьюкуускайга «Триумф» спортивной комплекска юниордар ортолоругар көнүл тустууга сыл ахсын буолар норуоттар икки ардыларынаабы турнир ытылына.

Кулун тутар 9 күнүгэр Аан дойду аатырбыт бөбөстөрүн, 70-с сыллар сагаларыгар тустуу көбүөрүгэр биһиги Роман Дмитриевты сүрүн утарсааччыларын Ибрагим (Эбрахим) Джавадины уонна Огнян Николовы Ил Түмэн спикерэ Александр Жирков бэйэтин үлэлиир кабинетыгар истинник көрүстэ. Көрсүһүүгэ Тажикистан Республика катан көнүл тустууга Федерациятын вице-президенэ Рустам Мурадов, республика парламенын депутаттара Олимпийскай чемпион, «Триумф» спортивной бэлэмнээһин киинин директора Павел Пинигин,

дүйэ кэргэн, оҕо, ыччат дьыала-ларыгар, физическай культуура, спорка Ил Түмэн сис кэмизитин председателэ Юрий Баишев, Р.М. Дмитриев аатынан Республикадаабы олимпийскай резервэ орто анал училищетын директора Алексей Филиппов, республика спорка министрин бастакы солбуйааччыта, Олим-

быт Роман Дмитриев, Павел Пинигин, Александр Иванов ааттары урдүктүк тутубут. Сахалар спорка Аан дойду чыпчаалыгар кыайылыахтык тахсар суоллары тэлбит көрүнүнэн тустуу буолар. Билигин оҕунан уонна буулдунан (стендовой) ытыгыга, боксага, сүүрүүгэ, харбааһынна сыыйа атын да көрүннэргэ

чемпиона сааһыран баран аны ветераннарга үөһэ ыйааһынна тахсан эмиэ Аан дойду төрт төгүллээх чемпионна буолбут. Огнян Николов эмиэ Болгарияга тустуу Федерациятыгар үлэлиирин, ону таһынан кыра чааһынай бизнестээгин, гостиницалаабын туһунан кэспээтэ. «Уолум тустан иһэн тохтообута, билигин

көрсүбүттэрин махтанан бэлиттээтилэр.

Көрсүһүү кэмизгэр Александр Жирков аатырбыт тустууктарга саха быһабын уонна бүтүлэрбит ооньууларын – саха хабылытын комплектын бэлэхтээтэ. «Саха быһабын тупсаһынын, табыаһын Аан дойдуга билинэн эрэллэр. Бу дьылээх тойон, булчут, эр киһи ыһыктыбакка туттар тэрилэ, арахсыбат аргыһа. Онтон хабылык – былыр үйэттэн саха ооньуута. Хапсаһы сыты характаах, тобуллаһас, түргэн туттуулаах буолууну оҕо эрдэхтэн эрчийэр. Эһиги сиэннэргитин эмиэ саха үгэһигэр үөрэттин», – диир Ил Түмэн спикерэ алгыс тылын эттэ.

Олимпийскай чемпион Роман Дмитриев аатыгар ытыллар Норуоттар икки ардыларынаабы турнирга 12 дойдуттан 127 бөбөс кэлэн күөн көрүстэ. Бу турнир бастың ыалдьыттарынан аан дойдуга аатырбыт бөбөстөр Р.М. Дмитриев доһотторо Ибрагим Джавади уонна Огнян Николов буоллулар. «Триумф» комплексыгар муһтубут сүүһүнэн дьон биһиги улуу бөбөстүгүн кытта тустан Роман Дмитриевы кытта биригэ саха норуотун номоһор кирибит аар-саарга аатырбыт бөбөстөрү доһсундук эвэрдэлээтилэр.

Ил Түмэн пресс-сулууспата

АЛЕКСАНДР ЖИРКОВ: «РОМАН ДМИТРИЕВ ААТА НОРУОТ НОМОҔОР КИИРЭР»

пийскай ооньуулар боруонса призёрдара Георгий Балакшин кытыннылар.

Ил Түмэн спикерэ ыалдьыттарга Саха сиригэр спорт, тустуу сайдыытын туһунан, Саха сиригэр Роман Дмитриев аатын үйэтити туһунан билиһиннэрдэ.

«Аан дойдуга былыргыттан күн бүгүнүгэр диэри Олимпиадага кыайыт спортменнара суох бүтүн государстволар бааллар, элбэхтэр. Сахалар Олимпиадага кыайыһыны ситиспит омуктар. Ити сүңкэн ситиһиини биһиэхэ Роман Михайлович Дмитриев адалбыта. Биһиги бастакы олимпиецтар-

ситиһиэлэнэргэ дьулуһабыт. Чуолаан оҕунан уонна стенодвой ытыгы кыраабы булчут, тулуурдаах, кыраа ымыттыбат айылгылаах дьонго биһиэхэ хааммытыгар ордук чугас. Ону таһынан бэйэбит национальнай көрүннэритин Аан дойду таһымыгар таһаарарга үлэлэһэбит», – диир Александр Жирков.

Ыалдьыттар бэйэлэрин олохторун, үлэлэрин туһунан кэспээтилэр. Ибрагим Джавади Иранга тустуу Федерациятыгар сүбэһитинэн үлэлиир, тустууктары эрчийиһигэ кыттар эбит. Кини билигин 71 саастаах. Түөрт төгүллээх Аан дойду

сиэммиттэн күүтэбин», – диир аатырбыт болгар бөбөһө. Ибрагим Джавади икки уоллааба эмиэ тустуунан улаханньк дьарыгырбатахтар эбит.

Ибрагим Джавади саха тустуугун оскуолатын үрдүктүк сыаналырын эттэ. «Сатанар буоллабына эдэр тустууктары хардарыта атаһаһыннан тустууга эрчийдэххэ, матчевай көрсүһүүлэри ытыахха баар эбит», – диир баһатын биллэрдэ.

Иран уонна Болгария аатырбыт бөбөстөрө Саха сиригэр Роман Дмитриев аата умнуллубатын, кинилэри Саха сирин олохтоохторо олус үчүгэйдик

Кулун тутар 24-28 күннэригэр Горнай улуһун Бэрдигэстээх селотугар «Эдэр фермер» диир республикатаабы ооньуу-күрэх буолаары турар. Бу бырайыак авторыттан, Ил Түмэн депутатыттан А.Р. Винокуроваттан ооньуу туһунан аһыйах ыйытыгыга хоруйдуругар көрдөстүм.

– Алина Романовна, буолаары турар «Эдэр фермер» дьыалабыай ооньуун былырыһыныгыттан туох уратылаабы?

– Бастатан туран, сорууда-тара уларыйдылар. Холобура, былырыһын кыттааччылары 100 төбөлөөх хотонунан хааччатаан кэспит буолааһыгына, быйылгы соруудахтар өй үлэтин, айар дьобуруу, сана толкуйу ирдэхтэрэ. Мин сана соруудахтар ис хоһооннорун арыһар быраабым суох, ол эрэри, бири этигэһин баһарабын: билинги фермер – тыа сирин оловун, тыа хаһаайыстыбатын үлэтин бары ыарахаттарын билэрин, сатырын таһынан, юрист, экономист, рекламист, дэигиттер менеджер, ол эбэтэр бары өтгүнэн талааннаах, кыһамнылаах, тэрийэр дьобурудаах, улахан таһымнаах салайааччы буолуохтаах.

– Кыайылыахтары туох бириис күүтэрий?

– Бастатан туран, манна кыттааччы бэйэтин салайар-тэрийэр үлэбэ холонон көрөр, үрдүкү салалтаны кытта тэңгэ кэспээтэ, алтыһауөрөнэр. Бу ооньуу түмүгүнэн ЯГСХА-га аһыс целевой миэстэ бэриллээбэ, кыттааччылар бириискэ тиксирэхтэрэ, кадровай резервээ кириэхтэрэ. Чабылхай кыттааччылар «Министр» дьыалабыай ооньууга барыахтара.

– Былырыһын Намга ытыллыбыт тэрэһингэ ааптар быһытынан ыалдьыт курдук сылдыбытын. Оттон быйыл?

– Быйыл жюри састаабыгар баарбын. Ооньуу балаһыаньатын уларытыахха диир этини бэйэм киллэрбитим, ылыммыттар. Автор уонна норуот депутатын быһытынан анал бириисин олохтоом.

– Иннигин бу ооньуу сылын аайы ытыллары былааннаар дуо?

– Бу ооньуу куруук ытыллар диир быһаарылынна. Үгэс быһытынан сыл аайы атын-атын улууска тэриллээхтээх.

– Эң быһыар иннинээһи программабар эдэр ыччаты агропромышленнай комплек-

ска сыһарарга кыһаллан үлэлиэм диэбитин. Олус күүстээх этии курдук иһиллибитэ. Ити чааһыгар билигин тугу үлэли-хамсы сылдыабын?

– Тыа хаһаайыстыбатын министерствотын чэрчитинэн ытыллар программа-ларга, субсидияларга кыттар эдэр дьонго ыйан-кэрдэн, сүбэлээн-амалаан көмөлөһө сатыбын. Итинэн Ил Түмэн комитетын үлэтигэр актыыбынайдык кыттабын. Улуустуу дьаһалтата тыа хаһаайыстыбатыгар улахан сэргэхситини былааннарын биһирибин, кыаһым тиийэринэн уопсай дьыалаба көмөлөһүөхпүн, үлэлэһиэхпин баһарабын. Билигин тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар дьонго өйбүлтирэх өссө күүһүрүө, тобо диэтэр, судаарыстыба куттала суох буолуутун сүрүн онкула – тыа хаһаайыстыбата. Дойдубут кыаһыран эрэр, тутуу күүскэ барда, аны атын хайысхалар эмиэ тэңгэ сайдыахтарын наада. Тыа хаһаайыстыбата – кэскиллээх салаа буолуоһар саарбахтаабаппын. Биһиги аһылыгынан, бородуктанан бэйэбитин бэйэбит хааччылыахтаахпыт. Оннук сыалы-соруугу судаарыстыба номнуо туруоран эрэр, оччоһо агропромышленнай комплекспыт аа-дьуо сөргүйүө. Тыаба урукку курдук үлэ күөстүү оргуйуо, биллэн турар, сайдылаах аныгы технологиянан хоту туһаннаһыгытына, хара үлэ биллэ чэпчиэ.

– «Эдэр фермербитигэр» эргиллэх. Бу бырайыак сүрүн сыала-сорууга – ыччаты тыа хаһаайыстыбатыгар сыһары буолаба?

– Оннук. Ол эрэри өссө биир сүрүн сорууга – фермер статуһун үрдэти. Тыа сиригэр үөрэхтээх, үлэһит, кыахтаах эрэри, бэйэтин суолун булбакка сылдыр ыччат элбэх, бары предпринимательствонан син биир дьарыктамматтар. Оттон агропромышленнай комплекс сайдар потенциалын толору туһанарга ыччат күүһэ тиийбэт. Россия тыатын хаһаайыстыбатын Россия эрэ ыччатта сөргүтүөбэ. Онуоха кэмизгэр сөптөөх өйбүллэри оноруоха наада. Бу дьыалабыай ооньуу республика салалтатыгар эмиэ наадалаах дии саныбын. Тыа сиригэр үлэли сылдыар

эдэр дьон бу салаа сайдарыгар туох итэбэс-быһаас баарын ыйахтарын, сана сонун этиилэри киллэриэхтэрин баһарабын. Оччоһо икки өттүттэн барыстаах, көдүүстээх, үтүө түмүктээх үлэ барыа этэ. Сайдылаах судаарыстыбаларга мегаполистары сайыннараары наукага уонна салалтага үлэли үөрэммит тыа сирин ыччатын туһаналлар.

– Билигин төрөһүттэр оҕолорун үрдүк үөрэхтээх, сана сонун идэлээх оноро сатыллар. Куоракка, киин сиргэ талас диир иитэллэр-такайаллар. Ама, ким оҕотун «тыаба сүөһүтэ тут, сылыгы иит», – диир үөрэтиэй?

– Омук сиригэр нэһилиэннэ икки-үс эрэ бырыһыана тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар уонна бүтүн норуоту аһатар. Биллэн турар, биһиги кинилэр сайдылаах технологияларын туһанан оннукка тиийэргэ дьулуһуохтаахпыт. Ол эрэри ыччакка баа өтгүнэн дойдутугар хаалар, хаһаайыстыба тутар санаа үөскүөхтээх. Биһиэхэ хортуоска, хаппыста хото үүнэр кыахтаах, сүөһү да, сылгы да иитиэххэ бары усулуобуйа баар, үлэлиэххэ эрэ наада. Оттон төһөлөөх киһи үлэбэ суоһуй? Ыччат тыа үлэтиттэн наһаа тэйдэ, тепличнай усулуобуйага үөрэннэ. Ол туох да үчүгэйгэ тиэрдиэ суоһа.

Билигин фермер ангардас биир салаанан мунурдаммакка үлэлиэхтээх дии саныбын.

Ол эбэтэр ынах сүөһүлээх, сибииннээлээх, хортуоппуй бааһыналаах, икки-үс үөр сылыгылаах улахан хаһаайыстыбалаах буоллабына, өлөн-охтон биэри суоһа. Өссө кыра переработка сыахтаах буоллун, холобура, мороженай онгорор. Арыый сагалы суолу тобулары, кыайылыахтык үлэни-хамнаһы аттарары сатыырга дьулуһуохтаахпыт. Бу ооньуу сүрүн сорууга – сана сонун идеялаах, инициативалаах эдэр ыччаты тыа сириттэн көрдөөһүн буолар.

– Боруода ынахтары соһурууттан аһалар муода үөскээтэ, оттон бэйэбит нэһилиэннэбит үйэтин тухары тупсуу сүөһүтүн эһэргэ тиийэр. Маны эн туох дии саныгың?

– Мин Новосибирскай уонна соһуруу киин Арасыйыа ынаһын этин элбэхтик сиэн турабын. Олох амтана суох, эрэһинкэ курдук. Уон киилэ герефорд ынаһын этин ылым кэриэтэ, үс киилэ дойдум ынаһын этин ордоруом этэ. Бу аатырбыт ынахтар хаһан акклиматизацияланыхтарыгар, эттерин хаачыстыбата тупсуор диэри балачча өр кэм аһыа. Оттон олохтоох ынахтытын наһаа имири эһэр туох да үчүгэйгэ тиэрдиэ суоһа. Герефорд ынах бырайыага бэйэтин соһчо толуйбата диир билинэххэ наада. Сыһыаны көннөрөр хаһан да хойут буолбатах. Саха ынаһын дэлэтигэ судаарыстыба үлэлэһэр, маны өссө күүскэ кэнэтиэххэ, сайыннарыахха наада.

– Эйгин намнар тыа хаһаайыстыбатын сайдытыгар биир актыыбынай депутат курдук сыаналаан эрэллэр. Итиннэ чуолаан бааһына боһуруоһугар тугу этиэй?

– Биһиги Эңсиэлибит хочотугар уонунан тыһыынча га бааһына быраһылла сытар. Маны сөргүтүөххэ диир дьаһалта баһылыгар этии киллэрбитим. Үөрүөм быатыгар, улууһу баһылыга Александр Павлович, баһылыгы бастакы солбуйааччы Артур Янович бу этиини ылыннан, бааһыналары сөргүтүн сүөһү аһылытын бэлэмнээһингэ эһиилги сылтан улахан үлэни саһалыырга былаанныллар. Манна тэрэһин үлэни быйылгыттан саһалаатылар. Бу олус үчүгэй, хайһаллаах дьыала. Биһиги бааһыналарбыт респуб-

лика тыатын хаһаайыстыбата сайдарыгар, сүөһү иитинитигэр туһалыаба. Элбэх үлэһит илии арыллыаба. Эдэр ыччаты манна төрөөбүт төрүт буордарын сайыннарыыга үлэбэ тардыахпыт. Эргичи өттүнэн барыстаах дьыала.

– Соторутаабыта «Кыым» хаһыакка саха сылытын туһунан бэрт сытыы ыстатый тахсыбыта. Гизрбэбитигэр баар төрүт сылыгытын иэдээнгэ тизриппит дуу диир киһи «һук» гынар.

– Бу ыстатыаба олоһуран норуот бэйэтэ саха сылытын көмүскүүрү туруорсара буоллар. Үөһэ былааска олорооччу кыра аайы ымыттыбат. Онон дьон-сэргэ, общественность иилэ хабан ылан, хаһыакка, телевидениебэ, киэн араһаба дьүүлэстэһинэ, туох эрэ хамсааһын тахсыаба. Мин биригэ тохтуохпун баһарабын. Кырдык даһаны, оскуола программатыгар үөрэтиллэр саха классическай литературатыттан саһалыахха наада. Холобура, Суорун Омоллоон «Чүөчээски» айымныта аныгы олоххо актуальнаһа ааста. Наһаар холкуос убаһатын уорара, төрөһүт уолун өлөрөргө сананара – сылыгыт уобараһын хайдах курдук түһэрэрий, киртитэрий? Бу айымныһын биһиги эһэлэрбит, эбэлэрбит, ийэлэрбит, аһаларбыт, биһиги бэйэбит, биһиги оҕолорбут улааттылар. «Чүөчээскини» үөрэх программатытан судаарыстыба систиэмэтин ирдэбилэ уларыйан, эргэритинэн, таһаарыахха диир этиилээхпин.

– Депутат үлэбэ хайдаһый?

– Олус интэриһинэй. Өссө дьон-сэргэ туһугар сүүррөкөтөр, үлэлиир-хамсыр усулуобуйаны тэрийэллэрэ буоллар, олус үчүгэй буолуо эбит. Хамнаһа суох үлэлиир депутаттарга ити чааһыгар командировочнай эңин көрүллүбэт, онон ыарахан соһус. Билинги депутат репутациятын туһугар кыһанар, киһи үлэтэ-хамнаһа эрэ буолбакка, сыһыата-халтыта эмиэ СМИ-га киэңник сырдатыллар буолан, кимиэхэ да кыбыстылыах. Ити сөһ. Үлэ түмүгүнэн сыаналанар, онон күннээһи түбүгүнэн мунгурдаммакка, кэскиллээхтик, көдүүстээхтик дьаһанан, айтута сылдыахпын баһарабын.

М. СИВЦЕВА

Сокуону билиэххэ, тутуһоохха уонна туһаныахха

Ханнык баҕарар тэрилтэ инники торумун быһаарарыгар ааспыт үлэтин-хамнаһын ырытан, сыаналаан, итэбэстэри-быһаҕастары булан, ону туоратарга уонна ситиспит үчүгэй көрдөрүүлэрин өссө сайыннарарга кыһаныахтаах.

Ол курдук, Россия ИДМ Намнаабы муниципалитеттар икки ардыларынаабы отделина силиэстийэлэр отделениета ааспыт 2013 с. үлэтин улууспут олохтоохторугар билсипинэрэрэ тоҕоостоох.

Ааспыт сылы билиги улууспутугар быраабы араҥаччылыыр органнара, чуолаан ис дьыала органа, балайда ситиһиллээхтик үлэлээн-хамсаан туораатыбыт. Кыратык сыһыппараларга тохтоон аһар буоллаха 2012 с. көрдөрүүнү

тыбыт. Бу следователлэр үлэлэрэ хаачыстыбата түпсүбүтүн туоһулуур, ол эрэн бу хайысхаҥа өссө да элбэх үлэ барара күүтүллэрэ саарбаҕа суох.

Хас биридди холуобунай буруйу бэйэтэ туспа өйдөөх-санаалаах, иитиллээх-такайылаах, олохтоох-дьаһахтаах киһи онорор. Бу киһи инникигэ сыалын-соругун, буруй онорбутун төһө кэмсинэрин, буруй арыллытыгар туох сабыдыал онорон сөбүн өтө көрөн таайы - следователь үрдүк анала. Бу туһунан следователь уорбалаанааччы урукку өттүгэр хайдах олохторбутун, туох миэрэҕэ тардыллыбытын, инники онорбут буруйун боруостаан баран көнөр суолга үктэммитин, суоҕун, буруй хайдах быһыыга-майгыга оноһуллубутун ситиһии үөрэтэн, наардаан баран уорбалаанааччыга сокуонунан көрүллүбүт хааччатыыр миэрэни талар. Ханнык миэрэни та-

лаҕа тэннээр. Ити ыйыллыбыт дьыалалары барытын ис дьыала органнарын следователлэрэ силиэстийэлээтилэр. Бу следователлэр арыллыбатах дьыаланы арыллыыга сүрүн күүс буолаларын туоһулуур бэртээхэй көрдөрүү, ол эрэн бу хайысхаҥа үлэ өссө күүһүрэрэ ирдэнэр, билигин да сүүһүнэн холуобунай дьыала арыллыбакка сытар, ол барыта дьон дьылҕата, баайа-дуола.

Ис дьыала органнара биір сүрүн сороктара - холуобунай буруй түмүгэр оноһуллубут хоромньуну төлөтүү. Ааспыт сылга 1248 тыһ. солк. хоромньу оноһуллубутугар буруй тиксерилиннэ, мантан 435 тыһ. солк. эрэ төлөннө, ол эбэтэр 34,9%, 2012 с. бу көрдөрүү 27,5%. Тоҕо аҕыйах бырыһыан төлөмүтүн бар дьонго быһаарар наадалаах. Бу буруйданааччы Охлопков А.В. хаайыттан тахсан баран түптээн дохуот киллэрэр сирэ

Прокуратура сообщает

Статья 52 Конституции Российской Федерации провозгласила право каждого человека, пострадавшего от преступления, на доступ к правосудию. Защита граждан от преступлений является обязанностью государства.

Органы прокуратуры принимают все меры, чтобы граждане, пострадавшие от преступных посягательств, получили своевременную защиту своих прав и возмещение причиненного ущерба.

Так, за период 2013 года при непосредственном надзоре со стороны прокуратуры райо-

го комитета РФ, службы судебных приставов, МЧС, уголовно-исполнительной инспекции.

Как сотрудники полиции, так и представители других правоохранительных органов, принявшие письменное заявление о преступлении, обязаны выдать талон-уведомление, который должен содержать сведения о том, кто и когда принял заявление, какой номер присвоен этому заявлению.

По результатам проверки сообщения о преступлении должностное лицо правоохранительного органа принимает одно из решений:

Возбудить уголовное дело.

УКРЫТЫЕ ПРЕСТУПЛЕНИЯ

СЛЕДОВАТЕЛЬ - ТӨҺҮҮ КҮҮС

кытта тэннээтэххэ улууспутугар холуобунай буруйу оноруу 255-тэн 178 диэри, эбэтэр 30,2%, ол иһигэр ыарахан уонна уһулччу ыарахан холуобунай буруйу оноруу 71-тэн 32 диэри, эбэтэр 54,9% аччаабыт. Холуобунай буруйу арыллыы 60,6%-тан 68%-га диэри, онтон ыарахан уонна уһулччу ыарахан холуобунай буруйу арыллыы 78,1%-тан 85,9%-га диэри үрдээбит.

Үөһэ ыйыллыбыт чаччылары ис дьыала органнарын сотрудниктара, улууспут олохтоох бэйэни салайыныы органнарын, тэрилтэлэрин үлэтигэр уонна олохтоохторо биригэ үлэлэбиттэрин түмүгэр ситистибит.

Россия ИДМ Намнаабы отделина следователлэрэ бэйэлэрин сыралаах үлэлэринэн ити ситиһиигэ сэмэй кылааттарын киллэрдилэр, норуоппут нусхас, эйэлээх олохторун тэрийиигэ, буруйдаахтары ир суолларын ирдээн суут-сокуон иннигэр сөптөөх эппиэтинэскэ тардыыга, холуобунай буруй оноһуллубутун уодьуганньырга төһүү күүс буоллулар.

Төһө да холуобунай буруйу оноруу аччаабытын иһин силиэстийэлэр отделениета мин түһэрбэкэ, буруйдаахтар сэмэҕэ тардылларын туһугар күүскэ үлэлээтэ. Ол курдук суукка 73 холуобунай буруйу онорууга 78 киһи тардыллан 63 холуобунай дьыала ыгтылынна. Ааспыт сылга ИДМ следователлэрэ уопсайа сокуоннай саастарын ситэ илик 12 оҕону холуобунай буруйга тартылар. Урукку өттүгэр сокуоннай саастарын ситэ илик оҕолор бары сууттанан накаастабыл миэрэтин ылар буоллактарына, ааспыт сылга оҕолор инники олохторун киртиппэт санаанан салайтаран кинилэр ис быһыылары-майгыларын, олохторун-дьаһахтарын, холуобунай буруйу оноруу төрүөтүн ситиһии үөрэтэн, 7 оҕоо холуобунай сойуолааһыны ууратан, суут сокуоннай сааһын ситэ илик буруйданааччыга күһэлэн иити миэрэлэрин туттарыгар хатайытто киллэрдилэр. Бу үлэ оҕону накаастабыл миэрэтэ туттуллааһына суох көнөр суолга хайаан да аҕалыа диэн билгэ эрэллээхпин, ол эрэн бу эрэл төрөппүт оҕотун иитэр-үөрэтэр сабыдыала күүстээх эрэ буоллаҕына туолара мэлдьэҕэ суох.

Ааспыт сылга холуобунай дьыала прокурортартан төннөн кэлиитин 9-тан 5 диэри аччат-

ларыттан уорбалаанааччы инники өттүгэр холуобунай буруйу онорууга уонна силиэстийэттэн күрөһүүгө күүсүлүнэр, дьыала сып-сап силиэстийэлэнэн суукка кириитэ тутулуктанар. Ааспыт сылга следователлэр 19 уорбалаанааччыга, ол иһигэр 1 сокуоннай сааһын ситэ илик оҕоо хааччатыыр миэрэнэн хаайыыны талар туһунан Нам оройуоннаабы суутун иннигэр хатайытто киллэрибиттэрэ. Суут 17 уорбалаанааччыга кирибит хатайытто сөптөөҕүнэн ааҕан хаайыы миэрэтин туттуута, онтон 2 уорбалаанааччыга хаайыы миэрэтин туттарга төрүөт суоҕунан ааҕан аккаастабыта. Суут хаайыы миэрэтин туттарган аккаастабытын кэннэ уорбалаанааччы Новгородов К.В. аҕыйах хонон баран өссө биір холуобунай буруйу онорбута. Өскө суут следователь киллэрибит хатайытто сөптөөҕүнөн өйөөн Новгородовка хааччатыыр миэрэнэн хаайыыны талыта буоллар биір холуобунай буруй оноһулло, тэрилтэ байа-дуола уоруллоу суох этэ.

Билигин кэмгэ барыллаан силиэстийэ сөптөөх кэм уста-барарыгар государство сүрүн болҕомтогун уурар уонна күүстээх ирдэби туруорар. Бу ирдэби холуобунай буруйтан эмсэҕэлээбиттэр, кинилэр кэһиллибит сокуонунан араҥаччыларан интэриэстэрэ уонна тус бырааптара кэмигэр чөлүгэр түһэригэр, буруйданааччы накаастабыл миэрэтин сүгэригэр туһуламмыт. Холуобунай дьыаланы силиэстийэлир болдьоҕу тутуһуу - следователлэр биір сүрүн сороктара. Ааспыт сылга следователлэр суукка барбыт дьыалалартан 8 холуобунай дьыаланы силиэстийэлээһингэ сокуон уурбут болдьоҕун кэһи таһаардылар. 2012 с. бу көрдөрүү 24 холуобунай дьыалаҕа тэннээр. Бу силиэстийэ тэтимэ үрдээбитин туоһулуур эмиэ биір үрдүк ситиһии буолар, ол эрэн бу сыһыппараны өссө аччатар билигин олох ирдэбилэ.

Урукку өттүгэр буруйданааччы биллибэккэ арыллыбакка хаалбыт холуобунай дьыала билигин да улууспутугар үгэс элбэх. Холуобунай буруйу арыллыы - ис дьыала органнарын сүрүн сороктара, норуот туруорар ирдэбилэ. Ааспыт сылга билигин улууспутугар урукку өттүгэр арыллыбакка сыһыт 6 холуобунай дьыала силиэстийэлэнэн суукка киридэ, 2012 с. бу көрдөрүү 4 холуобунай дьыала

суох, ийэтигэр иитиллэн олорон, арыгы иһэн итирик туруктаах сылдьан ийэтин дьэитин уоттаан суох онорон, ийэтигэр уопсайа 759414 солк. суумалаах хоромньу таһаарбытын түмүгэр буолла. Биллэн турар, ханна да үлэлээбэт киһиттэн туох эмит баайы-дуолу ирдээн ылар кыаллыбат. Дьон баайын-дуолун уорууга 489 тыһ. солк. хоромньу оноһуллубутугар буруй тиксерилиннэ, мантан 435 тыһ. солк. төлөннө, ол эбэтэр 89%. Мантан ис дьыала органнара уоруу түмүгэр оноһуллубут хоромньуну, уоруллубут малы булан эбэтэр буруйданааччыга бэйэтигэр төлөтөрөн, боруостаталлара көстөр. Бу үлэ хайысхатыгар следователь сүңкэн улахан оруолааҕа мэлдьэҕэ суох.

Следователь дьыаланы силиэстийэлиринэн эрэ мунурдаммакка өссө инники өттүгэр холуобунай буруй оноһуллубатын туһугар араас хабааннаах үлэни ытар. Биір онук үлэнэн тэрилтэ, былаас уонна бэйэни салайыныы органнарын салайааччыларыгар буруй оноһуллар төрүөттэрин уонна усулуобуйаларын суох онорууга этии сурук түһэрии буолар. Бу хас биридди буруй ымпыгын-чымпыгын үөрэтэн туһааннаах сирэйдэргэ буруйу сэрэтэр үлэни ытарга кэккэ этиилэри, сүбэни-аманы биэри буолар. Ол курдук, ааспыт сылга уопсайа 97 этии сурук араас тэрилтэ, былаас уонна бэйэни салайыныы органнарын салайааччыларыгар ыгтылынна, онно 69 эппиэт кэллэ. Бу үлэ ситэтэ суохтук барбытын билинэр наадалаах, тоҕо диэтэххэ сокуон ыйарынан следователь этии суруга ыгтыллыбыт сирэийинэн көрүллэрэ булгуччулаах, көрүллүбэт түгэнигэр РФ административнай буруйдар кодексатын 17.7 ыст. административнай эппиэтинэскэ тардыллыахтаах, ол ааспыт сылга кыаллыбата, ол эбэтэр силиэстийэлиир орган ыһытты этии суругун көрүүтэ суох хаалларбыт 28 салайааччы административнай эппиэтинэскэ тардыллыбата.

Бу курдук, үлэлээн-хамсаан Россия ИДМ Намнаабы муниципалитеттар икки ардыларынаабы отделина следователлэрэ 2013 сылы түмүктээтилэр.

П.И. ВАСИЛЬЕВ, ИДМ Намнаабы отделина силиэстийэлиир отделениетын начальнига, юстиция майора

на изъято и возвращено жителям Намского района похищенное имущество на сумму около 500000 рублей. Кроме того, по требованию прокуратуры района возбуждено 17 уголовных дел, по которым ранее принимались незаконные решения об отказе в возбуждении уголовного дела, то есть восстановлены права граждан на доступ к правосудию.

Однако, несмотря на принимаемые меры, не всегда удается обеспечить защиту прав всех потерпевших от преступлений. Первоочередной причиной к тому является укрытие преступлений. Причем самым опасным его видом является служебное злоупотребление со стороны должностных лиц правоохранительных органов.

В этой связи прокуратура района дает следующие разъяснения.

Согласно ст. 144 Уголовно-процессуального закона РФ дознаватель, орган дознания, следователь, руководитель следственного органа обязаны принять, проверить сообщение о любом совершенном или готовящемся преступлении и в пределах компетенции принять по нему решение в установленный срок. Срок, как правило, составляет трое суток.

Известно, что самой распространенной формой сообщения о преступлении является телефонный звонок по номеру «02». Сотрудник, принявший телефонное сообщение, обязан незамедлительно принять меры по организации проверки сообщения о преступлении. На место происшествия выезжает следственная группа, которая производит первоначальные и неотложные следственные действия.

Однако, не всем известно, что заявления о преступлениях обязаны принимать и другие правоохранительные органы, а именно должностные лица Следственно-

Отказать в возбуждении уголовного дела.

Передать материалы по подследственности (например, в следственный орган г. Якутска, если преступление совершено там).

О принятом решении в обязательном порядке уведомляется заявитель, который, если не согласен с этим решением, вправе обжаловать как прокурору, так и в районный суд. Гражданам полезно знать, что могут быть обжалованы не только указанные выше решения, но действие (бездействие) должностных лиц правоохранительных органов. Например, если решение не принимается более одного месяца и не поступило никаких уведомлений о результатах проверки.

Предлагается не оставлять без реагирования такие факты служебных злоупотреблений, как отказ от приема и регистрации заявления, уговоры отказаться от заявления, изменить или написать ложные объяснения. В таких случаях эффективной мерой защиты прав граждан является обращение с заявлением в прокуратуру района. При этом жалоба составляется письменно в свободном изложении на имя прокурора Намского района, советника юстиции Д.В. Проконьева с указанием фамилии, имени, отчества, домашнего адреса обратившегося лица. Жалоба должна содержать сведения о конкретных решениях должностного лица, либо его действиях (бездействии), с которыми не согласен гражданин, с указанием причин такого несогласия.

По результатам рассмотрения такого обращения прокуратура района примет все меры по восстановлению нарушенных прав граждан, наказанию лиц, злоупотребляющих служебным положением.

Г.В. ХОЮТАНОВ, заместитель прокурора района, юрист 1 класса

1968 сыллаахха «Хотугу сулус» үһүс нүөмэригэр сүүрбэнис страницада «Истин махтал тыллара» диэн кыра ыстатыйа тахсыбыта. Ааптара «С.Д.» дэммит эрээри бу Софрон Данилов буолара сэрэйиллэр. Бастакытынан, национальнай библиотека картотекагыгар бу ыстатыйа Софрон Данилов киэнэ диэн чопчу ыйбыттар, иккиннэн, Софрон Петрович эдэр эрдэбинэ Чабылбаннын доҕордуу этэ, убайынын Сэмэниин киниэхэ үгүстүк сылдьаллара, кэпсэтэллэрэ. Ол да иһин, Чабылбан сорох суруктарыгар Таллан Бүрүө Сэмэнтэн, Софронтан эвэрдэдэтэлээбит буолуохтаах.

Бу ыстатыйагыгар Софрон Данилов Наукалар Академия-

П.А. Ойуунускай «норуот өстөөгүнэн» аабыллар кэмигэр, хата, хайдах быһа тардан ылан бырахпатахтарын киһи сөҕөр эрэ. Бука, ким эрэ кэлин библиотека бэлэхтээтэҕэ буолуо.

Уопсайынан, Илья Дорофеевич Винокуров-Чабылбан Ойуунускайтан сүүрбэ сыл балыс киһи этэ. Эһиил сайын кини төрөөбүтэ сүүс сыла буолар, оттон Ойуунускай 120 сааһын өрөспүүбүлүкэ бу күннэргэ киэн далааһыннаахтык бэлиэтир. Ол да буоллар, Платон Алексеевич киниэхэ болломтотун уурбут диир оруннаах. Ону манньк чаччыларынан да сэрэйиэххэ сөп.

Чабылбан бииргэ төрөөбүт балта, педагогическай үлэ ветерана Евдокия До-

буолан, саха бастакы композитора Ф. Корнилов икки ырыаны толор диэн соруудахтаабыт: «Чуорунай муора» П.А. Ойуунускай тыллара, «Всей России притеснитель» А.С. Пушкин ырыатын нууччалыы, студентка кыыс ыллыы тахсыбыта — Платон Алексеевич суруйааччылары кытта бастакы эрээккэ субу олоһор эбит. Евдокия Дорофеевна сэмэй мунгутаан, хайдах ыллаабышпын өйдөөбөшпүн даҕаны, олус долгуйбутум ол эрээри учууталым туох да диэн сэмэлээбэтэҕэ диэн суруйар. Идэтибит композитор чаччы эрэнэн кинини ыллаттаҕа.

Ити биэчэргэ кэлин учуонай буолан университетка учууталлаабыт Георгий Романович Кардашевскай эмиэ сылдыбыт.

кытыннарар, сылдыһыннарар да. Ити кини суруйааччыларга уопсай сыһыанын көрдөрөр да диэтэхпитинэ сыыспаппыт буолуо. Г. Торская Ойуунускай соҕуруу үөрэнэр сылларыгар постпредство хонтуоратыгар бииргэ ыаллыы олоһор, Архип Абазыныскай Ойуунускайга кэлэн сүбэ-ама ыларын элбэхтик көрбүт уонна киниэхэ дириг ытыктабылынан, аҕа онгостор көрүөтэ (уон төрөт сыл балыс буоллаҕа) сыһыаннара диэн ахтар. Ол санаатын бигэргэтэн Платон Алексеевич 1936 сыллаахха «Кыым» хаһыакка атырдыах ыйын 4 күнүгэр манньк суруйбутун санатар: «Мин бэрт элбэх суруйааччылар бөлөхтөрүн үлэлэрин курдук, бэрт элбэх эдэр суруйааччы-

көстүүлэрбит, хастыы да тылы дорҕооннорунан дьүөрэлээһин билигин да үгүс поэттарга сыста иликтэр.

Оттон ис хоһоонунан ыллаха, ааптар олох кэрэтин (ойуунускай) туойуохха, эн аатын киэнник биллэр, хайбанар («сэбиэт ийэ хайбаата!»), эрэйдэнэн иппит суруйааччыларын билигин элбээтибит («рейдом» — бөлөҕүнэн эрийдэнэн сылдыбыт) диир. Ону сэргэ эдэр поэттар кылгастык суруйа үөрэнин («уугун кыччат»), өрө күүрэн олоҕу туой («тэбизһирэн») диэн ыгырар уонна ол туойууга Ойуунускай куруук кыттыһыан, баар буолуон баҕарар («туой эмиэ»).

Бу кылгас хоһоонго аахпыккыт курдук, «махтанабыт»,

ЧАБЫЛБАН ОЙУУНУСКАЙГА МАХТАЛА

ларын Саха сиринээҕи салаатын библиотекатыгар баар «Дабаан» диэн Чабылбан кинигэтин туһунан суруйар, ол кинигэ 1935 с. тахсыбыта. Онтукатын 1936 с. сараланыгыгар ааптар П.А. Ойуунускайга бэлэхтиригэр кинигэ титульнай лииһигэр манньк анабыл хоһоону суруйбут:

Б.Ө. Ойуунускайга

Ойуур, эниэ
Ойуу нускай
Киэргэниэ!
Ойуунускай
Туой эмиэ!

Саргылаабыт,
Сатаарытан
Ылаабыт
Сага сатаан
Сатаан ыттан
Сайдыбыт.

Бэйиэсийэ
Бэрт аата
Сириэдийэн
Тарбаата, -
Сэбиэт ийэ
Хайбаата!

Эрэйдэнэн
Эн иппит
Элбэх үтүмэн
Бэйиэппит —
Эрэйдэнэн
Кэлбиппит...

Бэйиэсийэ,
Уугун кыччат! —
Арыгыча
Үүнэн иһэн,
Этэр ыччат
Тэбизһирэн.

Ойуур, эниэ
Ойуу нускай
Киэргэниэ!
Ойуунускай
Туой эмиэ!

Чабылбан
9.11.36 с.
Дьокуускай

рофеевна Дьокуускайдааҕы педтехникумга үөрэнэр сылларыгар убайыгар олоһор. Онно кини ахтарынан биридэ убайа үөрэн-көтөн аҕай кэлбит уонна: «Платон Алексеевич кэлэр буолла бэлэмэниин, сүүрүн-көтүн!» — диэбит, дьонун маҕаһынынга ыталаабыт. Киһэ ыалдыгыттар хас да буолан киирэн кэлбиттэр. Евдокияны уонна кини тастын быраатын ыгырбыттарын, кыбыстан киирбэтэхтэр, Евдокия Дорофеевна өйдүүрүнэн, үгүстүк: «Олонхо-норуот баайа!» — диэн дорҕоонноохтук этэллэрэ иһиллэр үһү. Оччотооҕута педтехникум улахан куруустарыгар үөрэнэр Евдокия концерттарга ыллыыр эбит, ол иһин буолуо, убайа тахсан ыалдыгыттарга киирэн ыллаа диэн көрдөспүт. Ону балта куттанан кыккырачы акаастанан быыс кэннигэр түһэн хаалбыт. Ыалдыгыттар барытыгар кэннэ Илья Дорофеевич балтын: «Сотору учуутал буолаары сылдыр киһи дьонго-сэргэҕэ тахсаргын толлоҕун», — диэн мөхпүт.

Платон Алексеевич ол саҕана соҕурууттан учуонай буолан кэлбит киһи, суруйааччылар сойуустарын правлениетын председателэ, тыл уонна культура научнай институтун дириэктэрэ мэээнэ ыгырыы аайы сылдыгыт буолуохтаах. Букатын оҕо киһини, ол эрээри хайы-үйэ икки кинигэ авторун («Чабылбан уоттара» — 1933, «Дабаан» — 1935) талаанын убаастаатаҕа. Евдокия Дорофеевна кэпсиинэн, сотору педтехникумга П.А. Ойуунускай айар үлэтин сүүрбэ сылын бэлиэтир биэчэр буолбут, онно үөрүүлээх көрсүһүү-мунньах кэнниттэн улахан концерт бэлэмнээбиттэр. Бу сырыыга Евдокияга учуутала, буолаары

Кини ити саҕана учуутал техникум үһүс куурусугар үөрэнэрэ. «Кыһыл сардана» диэн бэйэлэрэ илиинэн суруйар сурунаалларын редактора. Директора Д. Пермяков соруудаһынан, ол сурунаалларын Ойуунускайга анаан онгорбуттар уонна үбүлээргэ туттарыахтаахтар эбит. Редактор киһи анаан-миннэн уус-ураннык этэргэ онгостон баран долгуйан «бу сурунаалбытын көрөн баран сүбэтэ-амата биэрээр» диэн көрдөспүт эрэ. Онуоха Платон Алексеевич биир илиитигэр сурунаалы тутан туран, бириинэн Георгий Романович илиитин ыга тутта-тута эпит: «Табаарыс Кардашевскай, эн арыый атыннык эттин «көрдөһөбүн» диэ суохтааххын, «хайаан да мантыкабытын көрөргө бирикээтибит» диэ тустааххын. Мин эһиги иннигитигэр норуот бирикээһин толороҕо сылдыр киһибин. Онон хайаан даҕаны бу сурунаалгытын көрүүбүм уонна эһигини кытта көрсөн кэпсэтиэбим. Бэлэххит иһин бастык баһыбата тутун».

Концерт саҕана суруйааччылартан В.М. Новиков-Күннүк Ураастырап «Ойуунускайга» хоһоонун аахпыт. Онтон Чабылбан, Г.Р. Кардашевскай өйдүүрүнэн «түспатык туттан-хаптан туран «Мин биридэ ыйы кытары ыстаһан турардаахпын» диэн баран үөһэ диэки ыйа-ыйа ачыкыта килэбэчийэн ааҕан барбыт».

Кэлин көрбүтэ Платон Алексеевич сурунаалларын аахпыт, араас бэлиэлэри онгорбут, икки хоһоон ойбоһугар «барар» диэн суруйбут.

Көрбүккүт курдук, Платон Ойуунускай кинигэҕэр букатын эдэр, оҕочоос да диэххэ сөп, Чабылбанга убаастаан дьэтигэр да сылдыбыт, өрөгөйдөөх үбүлүйүн мунньахтарыгар да

лар суруйбут үлэлэрин (бэйэлэрин көрдөһүүлэринэн) көрөн, кыра-кыра да буоллар ыйы-кэрдии биэртэлээтим». Кини эдэрдэри хаһан да санааларын түһэрбэккэ дьулуурдаахтык үлэтиллэригэр ыгырбыт.

Дьэ, ити кырдык. Ол иһин Чабылбан эмиэ киниэхэ ити Софрон Данилов булан бастаан бэчээттэспит хоһоонун суруйдаҕа буолуо.

Софрон Петрович ити хоһоон тутатына суруллубут буолан, Чабылбан бастык айымньыларын ахсааныгар кирибэтэ буолуо диэбит. Ол эрээри кини кэлин 1975 сыллаахха эмиэ «Хотугу сулука» таһаартарбыт «Чабылбан» диэн улахан ырытыгытыгар (№1, 113-119 страницалар) саамай сөпкө «поэт хайа баҕарар хоһоонноругар, хаһан суруллубуттан тутулуга суох, ураты истиилэ, куолаһа биллэр» диэбиттээх.

Ити кини санаатын Чабылбан бу кыра махтал хоһооно да туоһулуур. Анардас строка иннигэр турар тыллар дорҕоонноро дьүөрэлээһилэрэ сонунун ылан көрүн: ойуур — ойуу — Ойуунускай, сага сатаан — сатаан ыттан, эрэйдэнэн — эрийдэнэн... Бу күн бүгүнүгэр диэри саха поэзиятыгар дэннэ туттуллар ньыма. Онтон строка бүтүүтүгэр рифмалааһын хайдах курдук сонунуй: Ойуунускай — ойуу нускай, кыччат — арыгыча — ыччат, эрэйдэнэн — үтүмэн, иппит — бэйиэппит...

Баҕар, сорох түгэнигэр манна сорууан онгоро сатааһын курдук түгэнигэр (ойуу нускай — Ойуунускай) бааллара буолуо да, бу Чабылбан поэзиятыгар бүтүүнүгэр баар ураты. Итинник араас сага чаастарыттан тангалыбыт рифмалар, билигин биһиги аллитерация — рифма диэн ааттыыр сага

«баһыбалыбыт» диэн тыллар суохтар эрээри хоһоон сүрүкүтэ бүтүүнэ, интонацията Платон Ойуунускайга дириг ытыктабыл тыһынын илгийэр, ону сэргэх ааҕааччы сүрүнүнэн-быарынан ылынар, ол махталга кыттыһар.

Хоһоон суруллубут күнэ, көстөрүн курдук, чуолкайдык ыйылыбыт — олунньу тохсус күнэ, 1936 сыл.

Сорох ааҕааччылар билэллэрэ буолуо — 1934 с. саха сэбиэскэй суруйааччыларын бастакы конференциятыгар К. Ураастырап дакылаатыгар Чабылбан, А. Абазыныскай рифманан үлүһүйэллэр («рифмачество»), сага ритмика олохтуу сатылыһар («подсчет гласных») диэн биллэр соҕустук, дорҕоонноохтук кириитикэ-лэммиттэрэ. Чабылбаны алыс дьөбүрдээх («даровитый») диэн алы гыммытара да, поэт ити сананы көрдөөһүнүнэн үйэтин тухары тохтопотоҕо, ситэрбитэ-хоторбута. Хайыай, этэргэ дылы, айылдата оннук буоллаҕа.

Софрон Данилов бу хоһоон туһунан бэлиэтээһиннэрин: «Ол да буоллар, Саха советскай литературага сайдытыгар П.А. Ойуунускай улахан суолтатын, кини поэзията үгүс эдэр дьону айар үлэҕэ көбүлээбитин, кини литература дээр кадрдарын иппитин Илья Чабылбан манна бэрт дьэҥкэтик ыйар. Онон бу хоһоон саха советскай литература тын төрүттээччигэр истин махтал биир үтүө кэрэһитин быһыытынан көстүөн сөп», — диэн кэрэ-бэлиэ тылларынан саамай сөпкө түмүктүүр.

Николай ТОБУРУОКАП,
филологической наука
доктора,

М.К. Аммосов аатынан ХИФУ
чинчийээччи-профессора

Үрдүк сыанабыллар

(Профессор Г.П. Башарин ахтыларыттан)

... Докторскай диссертациябын көмүскээт, 1950 сыллаах сайын мин манна кэлбитим. Илья Дорофеевич кэлэ сылдыбыта, эвэрдэлээбитэ. Литературнай нэһилиэстибэ боппуруоһун хаттаан көрүү саҕаланан, кини биһиги эмиэ бииргэ үлэлээн барбыппыт. Чабылбан уонна Н.А. Габышев Софронов кириитикэ-лэммит поэтической айымньыларын тылбаастаан (подстрочный перевод) көмөлөспүттэрэ. 1951 сыл бүтүүтүгэр Чабылбан биһиги тиһэх көрсөн кэпсэппит. Кини ыалдыбыт, бытаарбыт этэ. «Сүрээмин арыт туөһүм тылыгар кэлэн быллыргыы, арыт хонноҕум аннынан бүллүгүрүүр», — диэн баран күлэн мүчүк гыммыта уонна эпитэ: «как маятник». 1952 сыл күһүнүгэр Илья Дорофеевич өлөн хаалбыт этэ. 1952 сыл

ТАЛААННААХ ЧАБЫЛБАН

олунньуга мин Москваҕа барбытым кэннэ төрөөбүт оройуонугар Намга таһаарбыттар. Онно өрдөөбүттэн элбэх киһи көмүллүбүт сирин олохтоохтор «Чабылбан унуоҕа» диэн аатты сылдыаллар.

Илья Дорофеевич киһи быһыытынан ылар буоллаха кини үтүө майгынаах-субаастаах, аһаҕас дууһалаах, сымнаҕас, аламаҕай характердаах киһи этэ.

Литература, искусство чабылхай, эмоциональнай өттүн олус таптыыра. Нуучча классик поэттарын айымньыларыттан биир-икки куплеты хайаан да нойосуустаан баран, кинилэр тустарынан кэнэтэн-уһатан теориялаабакка эрэ, кылгастык кэпсиир буолара. Бииргэ үлэлээбит табаарыстара Илья Дорофеевичи, живописи биллэрин, таптыырын аһан, бэйэтэ художник этэ дииллэр.

Нуучча классическай операларын тустарынан улахан кыһыл хайҕаан кэпсиир этэ. Ити опералар арияларыттан кылгас кэрчиктэри, мин санаабар, олус үчүгэйдик ыллаан, бэйэтин сыанабылын бигэргэтэрин хайгыыр, сөҕөр өтм. Сытыты тылы, дьийбэни оонньуу-күлүү кэпсэниин, анекдоту, күлүн мүчүннүү-мүчүннүү, сөбүлүүрүн өйдүүбүн.

Чабылбан туһунан баччаанга дылы специальной научнай чинчийи суох. Хаһыаттарга, сурунаалларга бэчээттэммит ыстатыйаларга, заметкаларга, саха литература тыгар анаммыт уопсай чинчийиллэргэ Илья Дорофеевич поэт быһыытынан куруук үрдүктүк сыаналанар, кини айымньыларын реализмнара, патриотическай уонна интернациональнай ис хоһоонноро бэлиэтэнэллэр. Бу барыта кырдык, сөп дии

саныбын.

1984 с. балаһан ыйын 17 к.

АММА АЧЧЫГЫА ЧАБЫЛБАН ТУУНАН

Киһи сүрээһин үөрдэр, өрүкүтэр, сэриигэ сылдыааччылары хаан-уруу дьон курдук саныыр, кинилэргэ истин сылаас тылы этэр лирическэй ырыалары Чабылбан суруйта-лаата. Кини «Хайыһар ырыата» норуот биир таптыыр ырыата буолла. Норуот номох туттар, түмүстэһинэ, ыллыыр ырыаларын суруйартан ордук дьол поэтка суох. Дэлэкэлээх кэрэ, киһи сүрээһин ортогунан кириэр тылларыт.

Биллин фашист баһылыга
Биһи чаҕаан күөспүтүн,
Кыайы сырдь дьаралыга
Биһигини кууспугун!

Саха дойдутуттан сэриигэ сылдыр дьон бары Саха

сирин, бар дьоннорун ахталлар. Ол ахтар санаалара кинилэр күүстэрин-уохтарын мөлтөтүөхтээҕэр — ордук эрчимирдэр. Ким төрөөбүт сирин, бар дьонун таптыыр, ахтар, ол кинилэргэ дьолу-соргуну баҕарар. Ол баҕата туолуох тустаах, арай киһи төрөөбүт дойдутун, бар дьонун дьолун кирдээх уллунахтарынан иннэри үктүүргэ сорунар фашистары умса уурдахха! Ол иһин Чабылбан «Саха буюуна» диэн ырыата саха сэрйиһитигэр абыраллаах аргыс буолара, кинини өстөөххө утары эрчимирдэрэ чачы:

Төрөөбүт эн дойдун алгыһа,
Иллээх көмөтө тийдин,
Түптэлээх алаһын салгына
Түөскэр халыан киридин!

«Быраһаа айдарын» быдан кэмнэ!» диэн, «Биһиги сүрэхпит» диэн у.д.а. ырыалар Чабылбан сэрии кэмигэр үүммүтүн көрдөрөллөр.

Понедельник, 17 марта
05.00 Доброе утро 12+
09.00, 12.00, 15.00 Новост...

17.00 Наедине со всеми
18.00 Вечерние Новости
18.45 Давай поженемся!

12.10 Время обедать! 12+
12.50 Доброго здоровьица! 12+
13.40 Истина где-то рядом

16+
08.00 Играй, гармонь любимая! 12+
08.50 М/с «Смешарики. Новые приключения» 6+

РОССИЯ 2
Понедельник, 17 марта
11.00, 10.05, 11.25, 10.30
Рейтинг Баженова 16+

элемент 12+
09.05 Самые опасные животные 12+
Среда, 19 марта
13.00 Живое время. Панорама дня 16+

13.00 Живое время. Панорама дня 16+
14.55, 21.40 Рейтинг Баженова 16+

трансляция из Норвегии 12+
01.35 Х/ф «Марш-бросок. Особые обстоятельства» 16+

РОССИЯ 1

Понедельник, 17 марта
05.00 Утро России 12+
09.00 Диалог 12+
09.55 О самом главном 12+

11.50, 14.50 Вести. Дежурная часть
12.00 Т/с «Тайны следствия» 12+

17 МАРТА, понедельник
06:00 «Году Арктики» 6+
07:00 «Сага күн-Новый день» 6+

14:30 «Беседы о вечном» 6+
14:45 «Дворы нашего детства» 6+

19:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа 12+

07:00 «Сага күн-Новый день» 6+
09:00 «Спроси юриста» 12+

11:45 «О самом главном» 6+
12:15 «Ыраах-чугас аймахтарбыт» («Борообон» ТВ) 6+

23 МАРТА, воскресенье
07:00 «Арктика сылыгар» 6+
08:00 «Простые истины» 6+

17 МАРТА, понедельник

06:00 «Году Арктики» 6+
07:00 «Сага күн-Новый день» 6+
09:00 «Шаги к музыке» 6+

14:30 «Беседы о вечном» 6+
14:45 «Дворы нашего детства» 6+

19:00 «Саха сирэ-Якутия» информационная программа 12+

07:00 «Сага күн-Новый день» 6+
09:00 «Спроси юриста» 12+

11:45 «О самом главном» 6+
12:15 «Ыраах-чугас аймахтарбыт» («Борообон» ТВ) 6+

23 МАРТА, воскресенье
07:00 «Арктика сылыгар» 6+
08:00 «Простые истины» 6+

Дьэ кэргэн – иити кыһата

Кулун тутар 6 күнүгэр А. Шестаков аатынан сынналан киинигэр Нам селотугар олоор Анисия Андреевна уонна Петр Дмитриевич Трофимовтарга РФ Нам улууһунаабы пенсионнай фонда управлениета Саха республикатын 50 тыһыыччалаах

оҕолоохтор уонна үһүс оҕонор кэтэһиилээх уол күн сириг көрбүт. Ыаллары алгысчыт Соловьев Ф.А. албаата. Трофимовтар дьэ кэргэттэригэр эбэрдэ тылы этэн туран государственнай ийэ хапытаалын РФ Саха республикатын пенсионнай фонда

**ДЬИЭ КЭРГЭН
ҮӨРҮҮТЭ**

государственной сертификатын үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттарда.

РФ 2006 с. ахсынны 29 күнүнээби 256-ФЗ №-дээх, «О дополнительных мерах государственной поддержки семей, имеющих детей» диэн Федеральной сокуон 2007 с. тохсунуу 1 күнүгэр олоххо кирибит. Онтон ылата икки уонна үс оҕоломмут дьэ кэргэнгэ государственнай көмө уонна ийэ хапытаалын сертификатын биэрэр буолбуттара. Нам улууһун пенсионнай фонда управлениетыгар 2007 с. тохсунуу 25 күнүгэр бастакы сайабылыанна Арбын нэһилиэгэр олоор Николаевтар дьэ кэргэттэригэр кириэн 2007 сыллаахха кулун тутар 13 күнүгэр үөрүүлээх быһыыга-майгыга ийэ хапытаала туттарыллыбыт. Бүгүнгү күнгэ ийэ хапытаалын ылыыга 1610 сайабылыанна кирибиттэн 1316 ыалга сертификат бэриллэбит.

Трофимовтар икки эмдэй-сэмдэй оскуолаҕа үөрэнэр кыыс

управлениетын салайааччыта Степанов Георгий Михайлович туттарда. Улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччы Дьяконова В.Н., «Ленскэй нэһилиэг» МТ баһылыга Новгородов А.Г., Намнаабы ЗАГС отделын сэбиэдиссэйэ Кокарева М.Д., Нам улууһун пенсионнай фонда управлениетын начальнига Бурцев Е.М., Петр Дмитриевич үлэлиир „Намкоммунтеплоэнерго“ ООО тэрилтэ профкомун председателэ Кокарев С.Г. уонна Анисия Андреевна үлэлиир культура уонна духуобунас управлениетын начальнига Новиков И.С., аймахтара, табаарыстара эбэрдэлээтилэр уонна сэмэй бэлэхтэрин туттардылар. Маны таһынан, Нам улууһун социальнай харалта управлениетын начальнига Парников Н.Г. республиканскай сертификаты кытта «Элбэх оҕолоох дьэ кэргэн» диэн түөскэ анныллар бэлиэни туттарда.

С. АРГУНОВ

Призвание — учитель

Что предвещает приход весны? Для кого-то это первые согревающие лучи солнца, звон капели, веселый щебет птиц за окном, а для колледжа это – новые начинания, проявление буйства фантазии и безудержное творчество. Все это присуще новой выставке преподавателя художественно-графического отделения, талантливого дизайнера Дарии Михайловны Романовой и ее учеников. Название выставки «Сааскы бэлэх» говорит само за себя. Здесь зритель насладится дуновением весны, воплощенной в разнообразии представленных произведений: в шелковых платках, расписанных в технике батика, в причудливых узорах на стекле, в цветочных композициях из бумаги и мн.др.

Все, кто когда-нибудь соприкасался с Дарией Михайловной, отмечают ее неиссякаемую энергию, жизнелюбие и оптимизм. Ее отличают безупречное знание дела и серьезное творческое отношение к работе. Она создает оптимальные условия для реализации намеченных планов, умеет правильно оценить возможности и перспективы каждого студента, щедро делится с ними своими знаниями, опытом. По ее авторским программам студенты начали осваивать технологию работы с природными материалами – флористика, технологию росписи по ткани – батик, роспись по стеклу – витраж. За несколько лет учащиеся достигли значительных успехов и теперь успешно участвуют на выставках и научно-практических конференциях различного уровня. Достаточно отметить успешное участие студентов на Всероссийских выставках творчества преподавателей и студентов в г.Уфа, Енисейск, Бийск.

Долгое время Дария Михайловна заведовала художественно-графическим отделением колледжа. За время работы она показала себя как руководитель, сочетающий организаторские способности, трудолюбие и постоянное стремление к новаторству. Бережно сохраняя традиции образовательного учреждения, успешно внедряла новое, передовое. Так, она была в числе тех преподавателей колледжа, которые впервые в республи-

ке выступили с инициативой внедрения в учебный процесс проектного метода обучения в системе подготовки учителей изобразительного искусства, а также начали пропаганду проектной культуры, дизайнерского творчества в школах республики. Студенты стали обучаться новым перспективным

пользуется большим уважением коллектива колледжа. Но главное, что ценят в ней коллеги и студенты, это ее человечность. Она уважает мнение других, проста и демократична в общении, знает и помнит каждого студента, разделяет тревогу родителей о своих детях, чувствует душевное состояние членов

**ОПЫТНЫЙ
ПРЕПОДАВАТЕЛЬ**

педагогического коллектива, всегда готова поддержать их советом и делом. За весь период руководства художественно-графическим отделением Дария Михайловна большое внимание уделяла росту профессионального уровня преподавателей отделения, поддерживала творчески работающих коллег. Так за годы ее руководства четверо преподавателей (Колесов С.Н., Петров Р.Х., Жиркова А.Н., Соловьева Д.Л.) удостоились звания членов Союза художников России, преподаватель декоративно-прикладного искусства Корякина Л.И. в 2011 году стала победителем Гранта Президента Республики Саха (Якутия) «Лучший преподаватель года».

В январе наступившего года Дарии Михайловне исполнилось 50 лет. Проявившееся с малых лет острое восприятие Искусства, а после и яркий талант педагога по сей день восхищают как коллег и несколько поколений выпускников, так и студентов колледжа.

Что предвещает приход весны? Для кого-то это первые согревающие лучи солнца, звон капели, веселый щебет птиц за окном... А для коллектива колледжа – выставка Дарии Михайловны Романовой – ведущего преподавателя, человека с открытой душой, тонко чувствующего все грани жизни и боготворящего Искусство...

Искренне поздравляем Дарию Михайловну с Юбилеем и с открытием творческой выставки. Желаем здоровья, оптимизма, неиссякаемой энергии, новых творческих идей, процветания!

И.С. Суздалова,
заведующая художественно-графическим отделением

(Печатается на платной основе)

Миграционная служба информирует**МИГРАЦИОННЫЙ УЧЕТ**

С января 2007 г. Федеральным законом от 18 июля 2006 г. № 109-ФЗ «О миграционном учете иностранных граждан и лиц без гражданства в Российской Федерации» и постановлением Правительства Российской Федерации от 15 января 2007 г. № 9 «О порядке осуществления миграционного учета иностранных граждан и лиц без гражданства в Российской Федерации» отменена регистрация иностранных граждан по месту пребывания и введен миграционный учет иностранных граждан по месту пребывания в Российской Федерации.

Миграционный учет имеет уведомительный характер, за исключением случаев, предусмотренных федеральным конституционным законом или федеральным законом.

Миграционный учет включает в себя регистрацию по месту жительства и учет по месту пребывания.

Порядок и сроки, а также перечень документов, необходимых для осуществления миграционного учета установлены Административным регламентом предоставления Фе-

деральной миграционной службой государственной услуги по осуществлению миграционного учета в Российской Федерации, утвержденным приказом ФМС России от 29 августа 2013 г. № 364

Учет иностранных граждан по месту пребывания

Постановке на учет по месту пребывания подлежат:

1) постоянно проживающий в Российской Федерации иностранный гражданин - по истечении семи рабочих дней со дня прибытия в место пребывания, за исключением случаев, когда указанный иностранный гражданин:

а) не имеет места жительства;

б) находится в гостинице или в иной организации, оказывающей гостиничные услуги, в санатории, доме отдыха, пансионате, кемпинге, на туристской базе, в детском оздоровительном лагере, медицинской организации, оказывающей медицинскую помощь в стационарных условиях, или учреждении социального обслуживания;

в) осуществляет трудовую деятельность в условиях работы вахтовым методом;

г) находится в специальном учреждении для социальной реабилитации лиц без определенного места жительства;

д) находится в учреждении, исполняющем административное наказание;

2) временно проживающий или временно пребывающий в Российской Федерации иностранный гражданин - по истечении семи рабочих дней со дня прибытия в место пребывания, за исключением случаев, когда указанный иностранный гражданин:

а) находится в гостинице или в иной организации, оказывающей гостиничные услуги, в санатории, доме отдыха, пансионате, кемпинге, на туристской базе, в детском оздоровительном лагере, медицинской организации, оказывающей медицинскую помощь в стационарных условиях, или учреждении социального обслуживания;

б) находится в специальном учреждении для социальной реабилитации лиц без определенного места жительства;

в) находится в учреждении, исполняющем административное наказание.

2014 сыл – Культура сыла**ТАЛААННААХ САЙА**

Үүммүт 2014 сыл Арассыыйа үрдүнэн Култуура сылыннан биллэрлэн, И.Е. Винокуров аатынан Намнаабы педколледжка бэрт сэрэгх, киһи эрэ сүргэтин көтөбөр тэрээһиннэр саҕаланнылар. Ол курдук, тохсунуу 30 күнүгэр бир дойдулаахпыт Г.Г. Местников көбүлээһининэн, РФ Суруйааччыларын уонна РФ Суруналыыстарын сойуустарын чилиэнэ, поэзия алыптаах эйгэтин биер чаҕылхай сулуһа Наталья Михалева – Сайа „Эрэнэ сүрэхпин аһабын...“ диэн ааҕааччыларын кытта көрсүһүүтэ буолан ааста. Бу күн кинини кытта Сунтаартан төртүтээх дьүөгэлэрэ, кини хоһоонноругар табыллыбыт ырыалары айбыт мелодистар, кэрэ куоластаах ырыаһыттар Тамара Попова уонна Фатина Иванова сылдыһан, тэрээһини ураты иэйиинэн толордулар. Кыһынны тымныыны аахсыбакка, тэрээһингэ дьон тобуоруһа мустуута, ыалдыһыт бэйэтин олоһун, айар үлэтин туһунан кэпсээнин сысыска түһэрбэккэ испиттэ, хас бириди хоһооннорун дохсун ытыс тыаһынан көрсүүтэ поэт норуот

билиинитин ылбытын чаҕылхай туоһутунан буолла.

Сайа киһи санаатын оонньуутун, ис туругун уран тыл күүһүнэн бэрт хомоҕойдук, кыайа тутан хоһуйар. Сырдик сыдыайдаах үгүс хоһооннордууна кылын таарыйар буоланнар, киһи сүрээһин ортотунан кириэллэр, өйгө хатанан хаалларлар, устунан ырыа буолан ыланаллар. Манна даҕатан эттэххэ, Сайа талааныгар сүгүрүйэччилэртэн биридэстэрэ, биһиги кизэн туттар бир дойдулаахпыт, инники эрэлбит Георгий Белоусов хомуйбутунан, кини хоһоонноругар 144 ырыа айыллыбыт. Хоһоону өйдөөн-дүүллээн ааҕааччы, ис сүрээһинэ ылынааччы аҕыйах, оттон ырыаны киһи барыта истэр, сэргийэр, ылынар. Ол да иһин, Сайаны кыратыттан кырдыаҕаһыгар тийэ бары биллэллэр, билинэллэр, сэргийлэр. Инникитин даҕаны Сайа айар үлэтин тэтимэ уҕараабатын, толкуйдаабыта тобулуннун, айбыт айымньыта айхалланнын, санаата сайда турдун, тыла тылла турдун.

П. БАИАНАЕВА,
М. ГОГОЛЕВА

МФЦ
МНОГОФУНКЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ
ГОСУДАРСТВЕННЫХ И МУНИЦИПАЛЬНЫХ УСЛУГ
В РЕСПУБЛИКЕ САХА (ЯКУТИЯ)

МФЦ: Консультируйтесь бесплатно по номеру 8 800 100 2216!

Платить за междугороднюю связь при обращении в МФЦ по телефону жителям улусов больше не придется. В Региональном центре телефонного обслуживания (РЦТО) появился новый номер, на который можно звонить бесплатно со всей территории Республики Саха (Якутия).

Линия некрутлосуточная, но режим работы удобен для звонков: с понедельника по пятницу с 8:00 до 20:00, в субботу с 9:00 до 18:00 часов (время якутское).

По бесплатному номеру 8-800-100-2216 жители столицы могут записаться на прием в МФЦ г. Якутска. Для всего же населения республики доступны такие сервисы, как консультирование о порядке и условиях предоставления государственных и муниципальных услуг, предоставление справочной информации об адресах, телефонах, графиках приема граждан органов власти, информирование о порядке обжалования действий (бездействий) должностных лиц при предоставлении государственных и муниципальных услуг, регистрация и передача в уполномоченные органы жалоб и претензий. Консультанты имеют возможность переадресовывать телефонные вызовы на сотрудников органов власти, ответственных за предоставление услуг.

В ходе тестирования нового номера выявлена легкость дозвона абонентами – ожидать ответа консультанта приходится меньше 10 секунд, с первой попытки и с номеров разных операторов связи. Так что, можно смело утверждать, что сервис бесплатного телефонного консультирования доступен всем жителям республики.

Те, кто привык набирать «по-старому» 50-60-60 и 16-16, также будут дозваниваться в РЦТО, эти номера будут действующими наравне с новым.

**РАСПОРЯЖЕНИЕ
12.03.2014 г. № 472-р**

Об утверждении состава улусной комиссии по делам несовершеннолетних и защите их прав при МО «Намский улус»

В соответствии с Федеральным законом № 120 от 24.06.1999 г. «Об основах системы профилактики безнадзорности и правонарушений несовершеннолетних», Закона Республики Саха (Якутия) № 696-111 от 09.06.2006 г. «О комиссиях по делам несовершеннолетних и защите их прав», Закона Республики Саха (Якутия) от 10.01.2008 г. «О наделении органов местного самоуправления муниципальных районов и городских округов Республики Саха (Якутия) отдельными государственными полномочиями по исполнению функций комиссии по делам несовершеннолетних и защите их прав» и в связи с кадровыми изменениями, распоряжаюсь:

1. Утвердить улусную комиссию по делам несовершеннолетних и защите их прав при МО «Намский улус» в следующем составе:

- Дьяконова Венера Никитична – заместитель главы улуса по социальным вопросам, председатель комиссии;
- Никитина Елена Вячеславовна – заместитель начальника МКУ «Управление образования Намского улуса РС(Я)», заместитель председателя комиссии;
- Парников Николай Григорьевич – начальник ГКУ РС(Я) «Намское управление социальной защиты населения и труда при МТ и СР РС(Я)», заместитель председателя комиссии;
- Ядрихинская Матрена Андреевна – ответственный секретарь комиссии.

Члены:

– Кириллин Андрей Степанович – на-

чальник ОУП и ПДН ММО МВД РФ «Намский»;

– Атласова Любовь Олеговна – инспектор ПДН ММО МВД «Намский»;

– Вальжиминаева Аграфена Цыбуковна – начальник филиала по Намскому району ФКУ УИИ УФСИН России по РС(Я);

– Петрова Мария Иннокентьевна – начальник органа опеки и попечительства при МО «Намский улус»;

– Рехлясова Наталья Степановна – заведующая отделом по ВР и ДО МКУ «Управление образования Намского улуса РС(Я)»;

– Степанова Татьяна Николаевна – начальник отдела по молодежной и семейной политике;

– Захарова Евдокия Софроновна – районный педиатр ГБУ РС(Я) «Намская центральная районная больница»;

– Сивцева Инна Иннокентьевна – директор ГКУ РС(Я) «Центр занятости населения Намского улуса»;

– Маркова Любовь Михайловна – директор ГКУ РС(Я) «Намский социально-реабилитационный центр для несовершеннолетних»;

– Рыкунова Вера Николаевна – заместитель главного редактора редакции «Энсиэли» Намского улуса;

– Попов Революй Герасимович – член улусного Совета общественного движения «Воспитание – всем обществом», пенсионер.

5. Считать утратившим силу распоряжение главы улуса за № 1913-р от 09.10.2013 г. «Об утверждении нового состава улусной комиссии по делам несовершеннолетних и защите их прав МО «Намский улус».

6. Контроль за исполнением данного распоряжения возложить на заместителя главы улуса по социальным вопросам Дьяконову В.Н.

Глава улуса **А. АТЛАСОВ**

УЧУРЭХ ТЫПТАР

«Энсиэли» хаһыат общественной корреспонденции, редакция ытыр конкурсун «Нам улууһа – спорт түһүлгэтэ» номинациятын үс төгүллээх кыайыылааһын, улууһааһы «Байанай» кулууп председателин, спорт управленийтын специалиһын **УВАРОВСКАЯ ИННОКЕНТИЙ АФАНАСЬЕВИЧ** 60 сааскын туолбут үбүлүөйүнэн истинник эбэрдэлибит!

Эн улууска спортивной олоһу сырдаттыга улахан кылааккын киллэрэбин, спорт туһунан ыстатыйаларын дьон сэргээн ааһар. Баһарабыт кытаанах доруобуйаны, дьиэ кэргэнгэр дьолу-соргуну, тапталлаах «Энсиэли» хаһыаккын кытта темээскин быспакка өрүү сөбүлүүр темаһын сырдата тураргар.

«Энсиэли» хаһыат редакциятын коллектива

Коллектив Намского педагогического колледжа искренне поздравляет своего ветерана **ФРОЛОВА АЛЕКСАНДРА КУЗЬМИЧА**, награжденного знаками «Ытык киһи Намского педагогического колледжа», «За вклад в развитие колледжа», более 20 лет проработавшего электриком, с 65-летием!

Уважаемый Александр Кузьмич, желаем Вам и Вашим близким крепкого здоровья на долгие годы, семейного счастья, материального благополучия! Радостных моментов, бодрости духа и неувыдающего оптимизма!

Күндүтүк саныыр, улаханнык убастыыр, ойор күннээх оҕо сааспыт доһорун, хирургической отделение сэбиэдиссэийин, доруобуйа харыстабылын туйгунун **ИННОКЕНТИЙ КОНСТАНТИНОВИЧ СЕМЕНОВИ** 55 сааскын туолбут үөрүүлээх үбүлүөйүнэн ис сүрэхпититтэн итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Эн талан ылбыт идэтинэн доруобуйа харыстабылыгар үрдүк таһаарылаахтык, бэринилээхтик уһун сыларга үлэлээн-хамсаан, киэн билиилээх, идэтин тотору баһылаабыт быраас буоларгынан биһиги киэн туттабыт. Баһарабыт Эйиэхэ уостубат уйгуну, үөрүү-көтүү үктэли, сагаттан сага ситиһиллэри, дьолу-саргыны.

Эбэрдэни кытта Прасковья Андреевна, Рафаэль Егорович Парниковтар уонна оҕолор

Вниманию потребителей газа!

Намский участок УГРС ОАО «Сахатранснефтегаз» напоминает, что плата за газ должна производиться ежемесячно не позднее 10 числа следующего за расчетным месяцем. За просрочку платежей согласно ст. 155 ЖК РФ начисляется пени.

Всех потребителей просим в кратчайшие сроки погасить сумму задолженности за поставленный газ.

Кто еще не перезаключил договора на поставку газа и на техобслуживание просьба подойти в кассу.

В связи с работами по техническому обслуживанию внутридомового газового оборудования, убедительная просьба жителям улуса держать на привязи собак.

Пункты приема платежей за газ:
– касса Намского участка УГРС ОАО «Сахатранснефтегаз»

с. Намцы ул. Ц. Аммосовой, 7 тел. 41493 режим работы: 08.00-18.00 без обеда, выходной: суббота-воскресенье;

– кассы г. Якутска:
ул. Губина, 5/1 режим работы: с 8.00-20.00 пн-птн без обеда,
с 9.00-18.00 субб-воскр, обед с 13.00-14.00;

ул. Автодорожная, 16 режим работы: с 8.00-17.00 пн-птн, обед с 13.00-14.00.
– ОПС Намцы ул. Ленина, 4
Режим работы: с 8.00-20.00 пн-птн, с 9.00 -18.00 субб., обед с 14.00-15.00;

В отделениях почтовой связи в населенных пунктах
Режим работы: с 9.00-17.00, обед с 13.00-14.00

– ОАО «Россельхозбанк» с. Намцы ул. Ленина, 6
Режим работы: с 9.30-17.00, обед с 13.00-14.00, выходной: суббота-воскресенье;

– ОАО «Сбербанк России» с. Намцы ул. И-Винокурова, 1
Режим работы: с 9.00-18.15 с пн-птн без обеда, с 9.00-17.00 четверг без обеда, с 9.00-15.00 суббота без обеда;

– ОАО АК ЯОЭ (Энергосбыт) ул. И-Винокурова, 23/1
Режим работы: с 8.15-16.45, обед с 13.00-14.00

Күндү киһибитин, амарах аҕабытын **ЕМЕЛЬЯНОВ ПЕТР ГЕОРГИЕВИЧ** 55 сааскын туолар кэрэ-бэлиэ күнүнэн итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Ахсаабат кыһамнын, эйбүс сыһанын, уһараабат тапталын, дьолунаах сүбэн, көмөн иһин барҕа махталытын тиэрдэбит. Баһарабыт кытаанах доруобуйаны, үөрүннээн майгын, дьонго-сэргэҕэ үтүө сыһанын биһиэхэ холубур эрэ буолуохтун, эдэрдии эрчимин уһараабатын.

Эбэрдэни кытта кэргэнин, уолаттарын

Үтүө санаатынан дьон-сэргэ ытыктабылын, аймах-уруу махталын ылар саамай күндүтүк саныыр, киэн туттар кыра бырааппытын **ПЕТР ГЕОРГИЕВИЧ ЕМЕЛЬЯНОВИ** 55 сааскын бэлиэтиир бэлиэ күнүнэн үөрэн-көтөн, ис сүрэхпититтэн долгуйан туран эбэрдэлибит!

Баһарабыт кытаанах доруобуйаны, эстибэт эрчими, олоххо дьулууру, инникигэ эрэли, баҕа санааларын туолууларын, баай талым олоһу, үтүмэн үгүс үөрүүнү, кэнчээри ыччаттаргар кэскили, толору дьоллоох олоһу!

Убайдарың Валентин, Валериян, Георгий, эдьийиң Светлана, санаастарың Эльвира, Нонна, Надежда, бары оҕолор, сиэннэр, хос сиэн

Бөтүң нэһилиэгэр эдэр сааспыттар бииргэ үлэлэбэт, алтыспыт күндү дьүөгэбитин **СУЗДАЛОВА ЛЮБОВЬ ДМИТРИЕВНА** үтүө үбүлүөйүнэн, 60 сааскын туолбукунан, итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Талан ылбыт идэтинэн нэһилиэк культурнай-сырдатар үлэтэ тупсарыгар, эдэр ычаты билиигин-көрүүгэ үөрэтиигэ бары билиигин ууран бэйэн сэмэй кылааккын киллэрсэн дьон-сэргэ убаастабылын, махталын ылбытын. Дьиэ кэргэнин туруктаах буоларыгар, үс кыһын бары үрдүк үөрэҕи бүтэрэн, үлэти буолалларыгар айбы санаабынан сайалан кэллин. Баһарабыт Эйиэхэ сир үрдүгэр баар туох баар үчүгэйи, кэрэни. Кэргэнин, оҕолорун, сиэнин, чугас дьонун сылаас тапталларыгар уйдаран этэнгэ буоларгар, уһун үйэлэнэргэр алгыс бастыһын аныбыт.

Эбэрдэни кытта дьүөгэлэриң Галина Дьяконова, Татьяна Уваровская, Матрена Оконешникова, Евдокия Шадрина

2014 сыллааһы трактордарга, бэйэтэ хаамар техниктарга уонна прицептэргэ государственнай-техническэй көрүү бөддьүөтүөрө.

Искра - кулун тутар 24 күнэ 14-00 ч. Салбаг - кулун тутар 25 күнэ Таастаах - кулун тутар 26 күнэ Түбэ - кулун тутар 27 күнэ

Көбөкөн, Фрунзе - муус устар 1 күнэ Арбын - муус устар 2 күнэ 2 Хомустаах - муус устар 3 күнэ

Хатырык - муус устар 8-9 күннэрэ Маймаҕа - муус устар 9 күнэ 14-00 ч. Никольскай - муус устар 10 күнэ

1 Хомустаах - муус устар 15-16 күннэрэ Партизан - муус устар 17 күнэ Уөдэй - муус устар 22-23 күннэрэ

Бөтүң - муус устар 24 күнэ Модут - муус устар 28-29 күннэрэ Хамаҕатта - ыам ыйын 5-6 күннэрэ

Аппааны - ыам ыйын 7-8 күннэрэ «Быйан» ООО - ыам ыйын 13 күнэ «Суол» ООО «Ленскэй нэһилиэк» МТ - ыам ыйын 14 күнэ

«Намкоммунтеплоэнерго» ОАО - ыам ыйын 15 күнэ «Намгазстрой» ПМК ООО - ыам ыйын 19 күнэ

Педколледж - ыам ыйын 20 күнэ Нам с. кулун тутар 24 күнүттэн - ыам ыйын 31 күнүгэр диэри хас бээтинсэ аайы Таллан Бүрэ уул., 1/1.

Графиктаах күннэргэ нэһиликтэр дьаһалталарын хонтуруалларыгар сарсыарда 9 чаастан техникескэй көрүү, техниканы регистрациялааһын ытытталар.

– Техническэй көрүү иһин госпошлина - 300 солк.
– Техниканы регистрациялааһын госпошлина - 1500 солк.

Госпошлина манньк счекка сбербаанга төлөнөр.

УФК по РС(Я) «Главгостехнадзор» при Правительстве РС(Я)
ИНН 1435023238 КПП 143501001 счет 40101810100000010002

ГРКЦ НБ РС(Я) БИК 049805001
Госпошлина
Код бюджетной классификации 35210807142011000110

Код ОКТМО 98635000
Н. ДЬЯЧКОВСКАЯ, улуустааһы гостехнадзор старшай инспектора

САХАБАЗАЛЬТ
завод базальтовых материалов

НОВАЯ ВЕСНА С «САХАБАЗАЛЬТОМ»!
Вниманию якутян!

«Завод базальтовых материалов» проводит с 15 февраля по 15 апреля 2014 года в период зимних дорог «Весеннюю акцию»*!

Для частного сектора, для крестьянских хозяйств в новом году «Сахабазальт» выпускает новый продукт по доступным ценам:

ПП-60 – 3 600 рублей
ПЖ-100 – 5 500 рублей!

А также снижение цен на плиты:
П-75 – 3 800 рублей,
П-125 – 5 700 рублей!

Закрываю договора на сумму свыше 132 тыс. рублей до 15 апреля 2014 г. Вы можете получить:

БОЛЬШОЙ ПРИЗ - на сумму 132 тыс. рублей!
СУПЕРПРИЗ – домокомплект благоустроенного базальтового дома
(от базальтовых плит, пиломатериалов до окон и дверей)
площадью 64 кв.м. стоимостью 840 тыс. рублей!

ЗВОНИТЕ, УЧАСТВУЙТЕ, ВЫИГРЫВАЙТЕ!

г. Якутск, ул. Орджоникидзе 36/1 (LG Саха-центр), офис 408, тел.: 40-39-20, 40-22-22
г. Якутск, ул. 50 лет Советской Армии, 53/1, тел.: 44-91-94
г. Покровск, ул. Заводская, 1, тел.: 8 (41144) 44-042

*Данная акция не является стимулирующей лотереей, на нее не распространяются требования Федерального закона РФ №138-ФЗ от 11.11.2003 г. «О лотереях» и направлять уведомление в уполномоченный государственный орган не требуется.

КЭРИЭСТЭБИЛЛЭР

Биһиги дьизэ кэргэн дурда-хахха онгостор киһибит, тапталаах кэргэним, ама-рах аҕабыт, эйэбэс эһэбит Бурцев Михаил Романович ыарахан ыарыы-ыттан соһуччу күн сириттэн барбыта кулун тутар 15 күнүгэр номнуо үс сыла туолар. Биһиги аҕабыт 1956 с. олунньу 4 күнүгэр Уус-Алдан оройуонун II Лөгөй нэһилиэгэр Хаптана алааһыгар бастагы улахан уол оҕонун күн сирин көрбүтэ. Оҕо сааһа Уус-Алданга Тулуна бөһүөлөгэр ааспыта. 1963 с. Тулуна 8 кылаастаах оскуолатыгар маҕнайгы кылааска үөрэнэ кирибитэ. Оскуолаҕа үөрэнэр сылларыгар хайыһарынан, сүүрүүнүн дьарыктаммыта. Оройуон күрэхтэһиилэригэр бу көрүннэргэ бириистээх миэстэлэргэ тиксэрэ. Ыал улахан оҕото буолан эдэр сааһыттан ыарахан үлэлэргэ сылдьыбыта. Ол курдук, 14 сааһыттан аҕатыгар көмөлөһөн мас туруорсан, 16 сааһыттан маҕаһынгна рабочайдаан, бальһыаҕа кочегардаан кэлбитэ. 1973 с. Дьокуускай куоракка суоппардар курстарыгар үөрэнэ кирибитэ. Үөрэбин бүтэрэн Бороҕонно коммунальнай хаһаайыстыбаҕа суоппардаабыта. 1974 с. Советскай Армия кэжкэтигэр ыңгырыллан, Забайкальскай байыаннай окурукка Могоча куоракка воздухошно-десантнай войскага сулуспалаабыта. Сулуспалаан кэлэн баран таайа Бурцев Михаил Алексеевич ыңгырытынан 1977 с. Нам оройуонугар кэлэн лесопуунна суоппарынан үлэли кирибитэ. Биһиги аҕабыт идэтин толору баһылаабыт үрдүк кылаастаах сатабыллаах суоппар, ылыммыт дьыалатын тиһээр тиздэр олус эппиэтинэстээх, тулуурдаах, тон-хоһуун үлэһит быһыытынан биллибитэ. МПК-ға тутуу стройматериалларын таһыга, СХТ, МПМК тэрилтэлэригэр 1995 с. диэри үтүө суобастаахтык үлэлээбитэ. 1980 с. «Райсельхозтехникаға» социалистическай куоталаһы Кыайыы знагынан наҕараадалаабыта, грамоталара, Махтал суруктара туоһулууллар. 1998-2011 сс. диэри чааһынай предпринимателлиэн таксига дьону таһынан дьарыктаммыта. 1978 с. Клара Николаевнаны олоһун аргыһын көрсөн, кэргэн ылан 3 оҕону төрөтөн 33 сыл биригэ өйдөнөн-өйөнөн дьоллоох ыал буолан олоһу туттара. Оҕолоро ыал буолан сиэннэнэн эбэ, эһэ аатын сүкпүттэрэ. Михаил Романович улахан дьизэ кэргэни көрөн-истэн кэлбитэ. Оҕолорун үһүөннэрин үрдүк үөрэхтээн үлэһит дьон, ыал онгоруобута. Күндү киһибит сырдык мөссүөнүн, эйэбэс санаатын үйэ-саас тухары истин таптатынан угуттаан, өйбүтүгэр-санаабытыгар өрүү илдэ сылдьыахпыт.

Кэргэнэ, оҕолоро, кийитэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ

Күн күбэй ийэбит, тапталаах балтыбыт, эдьийбит, эйэбэс эбэбит Надежда Николаевна Корнилова уһун, ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбыта бу дьыл кулун тутар 16 күнүгэр 1 сылын туолар. Күндү киһибит, ийэбит, эбэбит бу орто дойдуга кулун тутар 7 күнүгэр 1952 с. Түбэ нэһилиэгэр Варвара Даниловна Барамыгина, Николай Васильевич Дьяконов дьизэ кэргэнгэ иккис оҕонун күн сирин көрбүтэ. Аҕата эрдэ өлөн 4 оҕо соҕотох ийэ көрүүтүгэр хаалбыт-тара. Кини иннинэ убайа, аныннан өссө икки балтылаах. Улахан кыыс буолан, балтыларын көрсөн ийэтигэр күүс-көмө буолара. Үөрэбин бүтэрээт да фермаҕа доярканын үлэтин саҕалаабыта. 1972 с. олоһун аргыһын көрсөн Корнилов Лев Михайловичтынан ыал буолан Намна олохсуйаллар. Маҕнай МПМК-ға штукатур-малярынан үлэлээбитэ, кэлин оҕонон баран 1 №-дээх детсадка поварынан өр кэмнэ, онтон 1986 сылтан олоһун тиһэх күнүгэр диэри Намнаағы ветстанцияҕа лаборанын үлэлээбитэ. Ханна да үлэлээтэр барытыгар олус эппиэтинэстээх, ирдэбиллээх, ис сүрөһитэн кыһаллан, өрүү хайҕанан, мөлдүй дьон киһи чизинэйин, көнө-судургу майгылааһын, дьону кытары уопсай тылы буларын, дьаһалын бөлиэтиллэрэ. Ол туоһунан элбэх грамоталара, Махтал суруктара, наҕараадалара буолаллар.

Күндү киһибитин, ийэбитин, эбэбитин ахтыбатах, санаабатах күммүт суох. Кини хаһан да кириэн кэлбэтин санаатахха аһы ыарахан сүрэхпитин ытатар, ийэбит сир астырын, төрөөбүт Түбэтин тыатыгар сылдыарын олус сөбүлүүрө, ийэ дьолун билэн 3 оҕону төрөтөн, 4 сиэннэнэн эбэ буолар дьолун билбитэ. Ийэбит сиэннэрин, оҕолорун олус таптыра, биригэ төрөөбүттэригэр, табаарыстарыгар истин сыһаннааҕа, олус аймаҕымсаҕа, сүбэли-амалы сылдыра, муударай майгылааҕа, миннигэс, сылаас астааҕа, итии чэйдээхэ. Ыалдытымсах киһибитин олус махтана саныыбыт, суохтуубут.

Күндү көмүс ийэбит, элэккэй эбэбит, эдьийбит, балтыбыт, эйигин куруук өйдүү-саныы сылдыахпыт, эн кэрэ мөссүөнүн сүрэхпитигэр өрүү тыһынаах буолуоҕа, эппит эйэбэс тылларын, сүбэли-амалы үтүө санаан саас-үйэ тухары өлбөт-сүппэт мэнэ буолан сырдыкка ыңыра-угуйа туруоҕа. Быдан дьылларга быраһаай.

Сиэннэрэ, кыргытара, уола, күтүөтэ, балтылара, күтүөттэрэ, убайа, санаһа, чугас аймахтара

Күндүтүк саныыр дьүөгэм Корнилова Надежда Николаевна күн сириттэн барбыта кулун тутар 16 күнүгэр 1 сыла буолар.

Кини билигин да биһиги атты-бытыгар баар буолуохтаах этэ... Ону баара соһуччу ыарахан ыарыы мүлчүрүйбэттии ылан, кылгас кэм иһигэр элбэх киһини, оҕолорун, сиэннэрин хомотон, ытатан илдэ барда, аны хаһан да төннүбэтти. Нада 1952 с. кулун тутар 7 күнүгэр Түбэ нэһилиэгэр күн сирин көрбүтэ. Оҕо сааһа Түбэтин бөһүөлөгэр ааспыта. Нада 61 сыл устата кылгас да буоллар толору умсулданнаах олоһу олорон барда. Кини куруутун үлэ, олох үөһүгэр сылдыра. Хайа да тэрилтээх үлэлээтэр кимнэ да сирдэрбэт ыраас туттуулаах, үлэҕэ ингэн турбат, түргэн туттуулаах, дьонно үчүгэй сыһаннаах, тэрилтэ биер сыаналыыр үлэһитэ этэ. Кини өр сыллаах үлэтин үгүс грамота, Хайҕал сурук туоһулуур. Кини «Ветеран труда» буолар үрдүк ааты ситиспитэ. Үлэлээбит кэлин 28 сылын ветуправление ветлабораториятыгар веттехнигынан бүтэһик күнүгэр дылы үтүө суобастаахтык үлэлээбитэ. Убайын кэнниттэн улахан кыыс буолан биригэ төрөөбүттэригэр, кинилэр оҕолоругар бүтэһик күнүгэр дылы күүс-көмө, өйбүл, тирэх киһилэрэ этэ. Нада олоһун аргыһын Лев Михайловичты көрсөн 1972 с. ыал буолан үс оҕону күн сирин көрдөрөн, 4 оҕо күндү эбэтэ. Нада олус үөрүннэнэн, эйэбэс, ыраас дууһалаах киһи этэ. Ата-таах асчыт этэ, наһаа үчүгүйдик табыллан торт онгороро, наһаа кэрэ гына роза сибэкки онгорон киэргэтэрэ. Нада онгорбут тордун билэр дьонугар сибэтэх киһи аҕыах буолуо. Сибэкки олордорун наһаа сөбүлүүрө. Сайын дьизитин таһыгар араас сибэккини олордоро. Дьизэнэн сир астылларын, тэллэйдииллэрин олус сөбүлүүллэрэ. Дьонно ураты үчүгэй сыһаннааҕа. Кинилэр дьизэлэригэр кирибит киһини билбэт да киһилэрэ буоллун олус истинник кэпсэтэн таһаараллара. Кирибит киһи кинилэр үүтүгэр чэйдэрин испэккэ тахсыбат буолара. Кэргэнинэн Левалыын иккиэн ыраас, сырдык дууһалаах дьон биер сылыннан быһсаһан орто дойдуттан бардылар. Кинилэр бу орто дойдуга кэлэн олох олорон ааспыт олохторун кэннилэригэр салгыыр дьоннордоохтор – 3 оҕолоро, 4 сиэннэрэ. Кинилэр этэнгэ, дьоллоохтук олордуннар!

Күндү дьүөгэбитин, Надабытын, олус суохтуубут, ахтабыт, санаабатах күммүт суох. Эн кэрэ мөссүөнүн хаһан да умнуохпунт суоҕа.

Дьүөгэлэрэ Лидия, Клара

Биһиги эдьийбит, ийэбит Кудрина Светлана Николаевна күн сиригэр суох буолбута кулун тутар 16 күнүгэр биер сылын туолар.

Эдьийбит, ийэбит 1949 с. олунньу 18 күнүгэр Кудрина Анна Васильевна, Рыкунов Николай Васильевич дьизэ кэргэнигэр 4-с оҕонун күн сирин көрбүтэ, оҕо сааһа Ньукулускай, Хамаҕатта нэһилиэгэр ааспыта. Кини оҕо сааһыттан ырыа эйгэтигэр кутун-сүрүн туттарбыта, онон ыллыыр дьылзалааҕа оҕо эрдэбиттэн биллибитэ. Ол курдук, кини оскуола кэннэ музыкальнай колледжка туттарсан кириэр, үөрэнэ сылдан эдэр дьону Москва куоракка «Эдэр талааннар» дьиз эстрада бөлөҕө хомуйан ыттар, мантан ылата ырыа суруйарынан, бэйэтэ мелодия айан, мелодист аатын ылар.

Эдьийбит, ийэбит Саха республикатын «Ырыа айааччылар» союһун чилиэнэ, Нам улуһун «Тулук хаара» мелодистар түмсүүлэрин бастагы сүрүннээччитэ, культура туйгуна, мелодист, композитор ааттарын сүкпүтэ. Кэлин кэрдиис кэмнэринэн Таатта улуһугар учууталынан, совхозка доярканын үлэлээбитэ.

Эдьийбит, ийэбит бары өттүнэн талааннааҕа, киһи сатырын киһи сатаабата суох дьиз тухтан да толлон турбат буолара, ол курдук, кини иистэ-нэрин, кыралаан баайарын, атах да таһаһын улларарын элбэхтэ көрбүһүт. Сайынын сайылыкка сайылыгыра, манньк олорон санаатахха кини алаас, айылҕа оҕото буолара ону да туоһулуур, сир аһын хомуйан хайаан да кэһи гынан, кэлбит ыалдыгытын илии тутуурдаах ытара. Ийэбит ыалдыгытын билэн да баран күүстээх санаалааһын туоһулаабыта, ыарыһын утары күүскэ эмтэммитэ, санаатын олох түһэрбэт, инникигэ эрэллээх этэ.

Ийэбит, эдьийбит улахан ыарыһа ылларбыт бириэмэтигэр күүс-көмө буолбут атастарыгар догторугар, талаанын сүгүрүйэччилэригэр махталбытын биллэрэбит, ону таһынан тиһэх суолугар атаарыыга көмөлөспүт, өйөөбүт дьоммутугар, түөлбөтигэр, Хамаҕатта, Ньукулускай нэһиликтэригэр, сайылыкпыт дьонугар, ийэм дьүөгэлэригэр Попова Мотрена Васильевнаҕа, Кривошапкина Зоя Семеновнаҕа, Охлопкова Софья Васильевнаҕа улахан махталбытын, саха киһитэ сатаан утары санарбатаһын, хаһыат нөҕүө биллэрэбит. Куруутун дорубай, санаабыккыт ситиһиллээх буоллун дьиз алгырыбыт.

Сиэннэрэ, оҕолоро, биригэ төрөөбүттэрэ

НОВИНКА!!!

ПРОДАЮ ЛЕГКИЕ, СМИАЕМЫЕ ЧУЧЕЛА ГУСЕЙ ДЕШЕВО
ТЕЛ. 89644239716

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ НАМ УЛУУХУН ОЛОХТООХТОРО!

Дорубуйанын тупсарыыга саҕа көрүңү **СКАНДИНАВСКАЙ ХААМЫНЫ** сэргээбит дьону бу кулун тутар 16 күнүгэр, өрөбүлгэ, киэһэ 17 чаастан Аптааны нэһилиэгин КСК дьизитигэр ыңгырабыт. **СКАНДИНАВСКАЙ ХААМЫ** техникатын үөрэтиэхтэрэ, торуоскатын аты-ылыахтара, аан дойду чөл олох институтун профессора Матвей Иванович Лыткин араас сүбэлэри биэриэбэ.

КЭЛИН, СЫЛДЫН, ТУРКУКУТУН ТУПСАРЫН – СЫАНАЛАММАТ БААЙТЫГЫН.

Билсэр телефоннар: Лыткин М.И. – 89124203606 уонна Соловьев А.И. – 89142274971

Улусная комиссия по благоустройству территорий обращается к жителям улуса с предложением о сборе цветочных насаждений в количестве 10 штук с каждого члена семьи для оформления ландшафтных композиций улиц и площадей следующих с/поселков: алиссум, петунии (разных сортов), бархатцы-шафраны (разной высоты), кохии, лобулярии, лобелии, флоксы (по выбору) к VI спортивным играм народов РС(Я). График поэтапной поставки цветочных насаждений будет опубликован позднее.

ВНИМАНИЮ РОДИТЕЛЕЙ И ВЫПУСКНИКОВ 4 КЛАССОВ ШКОЛ УЛУСА!

Намская улусная гимназия им. Н.С. Охлопкова 24 марта с 9 часов на базе гимназии проводит предметную олимпиаду по математике и по русскому языку для желающих поступить в 5 класс

на 2014-2015 у.г. для дальнейшего обучения в гимназии.

Тел. 41-2-80, 42-1-99. Администрация гимназии

«Деньги. Легко и быстро»
Сумма займа от 2000 рублей в срок до 14 дней. 2% в день! Всего по 2-м документам! Село Намцы, ул. Ленина, 12/2, ТЦ «Электра-продукты», 2-й этаж.
Тел. 89142723633

Приглашаем жителей и гостей с. Намцы в мебельный салон на 2-м этаже ТЦ «Любава». Работаем в рассрочку, в кредит и по индивидуальным заказам. Режим работы: с 10 до 18 ч. Выходной – воскресенье.
Тел. 89241687824

УБААСТАБЫЛЛААХ УЛУУС ОЛОХТООХТОРО!

Кулун тутар 17 күнүгэр Хамаҕаттаҕа «Универ» маҕаһыын 2-с этээһигэр «Яна» иһит-хомус маҕаһына аһыллар. Кэлин, сылдьың. Сыанабыт удамыр.

Продаю «Тойота-Пробокс» 2006 г. 1,5 об. 4 ВД в отличном состоянии – 330 т.р.
Тел. 89142905104, 27-2-14

Продается 3-комн. квартира в панельном доме в центре с. Намцы (2 этаж) общей площадью 67,8 кв.м за 700 т.р.
Тел. 89841184654

Продается частный дом в с. Намцы, ул. К. Винокурова, 1/2.
Тел. 89142899296

Куплю частный дом 42м2 и более на сертификат.
Тел. 8924-468-40-58, дом. 23-5-82

Убаһа этин уонна иһин (комплект) атыһылыбыт.
Тел. 25-1-24, 89627364862

Грузовые перевозки.
Тел. 89243661967, 89841160270

Продаю участок со срубом кв. Көччү.
Тел. 89142942470

Куплю рога оленя и лося.
Тел. 89841040178

МАХТАЛ

Бу дьыл кулун тутар 3 күнүгэр биһиги тапталаах оҕобут Слепцова (Антонова) Яна Николаевна уһун, ыарахан ыарыыттан бу орто дойдуттан туораата.

Бу ыарахан күннэригэр күүс-көмө, өйбүл буолбут үтүө-мааны дьоннорбутугар: Маймаҕа нэһилиэгин олохтоохторугар, чугас аймахтарытыгар Аммосов К.Е., Я.Е., Г.И. Корякиннар, Семенова Р.Е., Охлопков Р.С., Алексеев И.С. махтанабыт. Куоракка кириэр-гэ-тахсарга, хара үлэтигэр көмөлөспүт Хатырыктаағы ОдьКХ начальнигар Дьяконов Н.А., Маймага нэһилиэгин баһылыгар Егоров А.И., нэһилиэк сөбүөтүн депутаттарын председателигэр Колесов С.В., Хатырыктаағы участковой балыһа үлэһитигэр Павлов Н.С., Намтан Иванов Ф.П. махталбытын тиэрэбит. Оҕобутун өйдөөн, убаастаан кэлэн күүс-тирэх буолбут оскуолаҕа биригэ үөрэммит, биригэ студэннаабыт оҕолоругар ис сүрэхтэн махтанабыт.

Барытыгар дьолу-соргуну, кытаанах дорубуйаны, ыраас санааны, чэгиэн олоһу баҕарабыт.

Бары үгүнү кытта ийэтэ, аҕата, эдьийдэрэ, быраата, Слепцовтар

<p>Ытыктыр биригэ үөрэммит доборбут, Нам улуун олохтооһо, тутуу ветерана АНДРОСОВ Петр Петрович уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дьизэ кэргэттигэр, аймахтарыгар дьирин кутурбаммытын биллэрэбит. Нам орто оскуолатын 1968 с. 10 «б» кылааһын выпускнигара, учуутала А.Г. Дуралева</p>	<p>Истинник саныыр чугас ыалбытыгар Мария Петровна, Лена, Саргылана дьизэ кэргэттигэр, Маргаритаҕа, Викаҕа, оҕолоругар тапталаах быраата, таайдара, кэргэнэ, аҕата, эһэлэрэ, өр кэмгэ тутууга үлэлээбит, үлэ ветерана АНДРОСОВ Петр Петрович уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дьирин кутурбаммытын тиздэбит. Федоровтар, Шадриновтар, Емельяновтар, Сивцевтар</p>
<p>Биригэ үлэлиир коллегаларытыгар, Роспотребнадзор Намнаағы отделин начальнигар Ильина Лена Ильинична уонна суоппарга Ильин Савва Саввичка тапталаах убайдар АНДРОСОВ Петр Петрович уһун, ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барытынан дьирин кутурбаммытын тиздэбит. Роспотребнадзор Намнаағы салаата</p>	<p>«Сайдам» ХЭТ администрацията, коллектива Нам бэкэринэтигэр биригэ үлэлээбит коллегаларытыгар, потребкооперация ветераныгар Андросова Маргарита Ивановнаҕа, кыһыгар Викаҕа, күтүөтүгэр Олега уонна сиэннэригэр тапталаах аҕалара, эһэлэрэ АНДРОСОВ Петр Петрович ылдыһан өлбүтүнэн дьирин кутурбаммытын тиздэбит.</p>
<p>Оҕо сааспытыгар ыаллы олорон биер уулуссаҕа, биер хонууга сүрэн-кетэн, ооньоон-көрүлэн ааспыт бырааппыт курдук саныыр, оскуолаҕа биригэ үөрэммит доборбут, тутуу үлэтин ветерана АНДРОСОВ Петр Петрович ыарахан ыарыыттан орто дойду олоһуттан өлөн туораабытынан истинник саныыр, ытыктыр дьоммутугар Мария Петровна, Егор Петровичка, кинилэр дьизэ кэргэттигэр, санаспытыгар Татьяна Васильевнаҕа, кэргэнигэр Маргаритаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймах-билэ дьонноругар дьирин кутурбаммытын тиздэбит. Хомолтоһуңу, аһыгытын тэтиң үлэстэбит. Розалия Егорова, Раиса, Иван Гороховтар, доборо Николай Алексеев дьизэ кэргэттигэр</p>	<p>Нам улуунун инбалииттарин обществотун уонна «Сыркы» түмсүү актыбынай чилиэнэ КЫЛАВА Альбина Елисеевна уһун, ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар дьирин кутурбаммытын тиздэбит. Нам улуунун инбалииттарин обществота, «Сыркы» түмсүү</p>

Редактор В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛАР:
редакторы солбуяаччы — 41496, суругу тиһи, хаһыаты тангы — 41332, бухгалтерия — 41141, факс — 41141, 41496.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительство, «Нам улуунун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибэс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральнай сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ШИ №ТУ14-0216**.

Сурукка ааккытын-суолугун, үлэитин, дьизэбит аадырыһын чопчу ыйың. Редакцияра кирибит суруктар төннөрүлүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатыһын мэлдьи биер буолат.**

«ЭНСИЭЛИ» - Нам улуунун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложная ул. 4.
E-mail: Namtsy41141@mail.ru; editor@namtsy.sakha.ru

«Энсиэли» хаһыат РИС талыһына, таһылыһына уонна бэчээттир сыһаар бэчээттэннэ.
Аадырыһа: Нам сэл. Заложная ул. №4 Формата А3. Кээмэйэ 2,0 бэчээт. Лица
Көнүл сыананан атыһыланар Индекс — Р0005. Тираһа — 2194
Бэчээккэ илии баттаньтын графика — 12:00 ч. 14.03.2014 с.
Бэчээккэ илии баттанна — 11:20 ч. 14.03.2014 с.